

Oleg İvanov

**SOVYET - ÇİN
İLİŞKİLERİ**

— Altmışlarda Neler Oldu ? —

SORUN YAYINLARI

SORUN YAYINLARI : 24
Birinci Baskı : Eylül 1979

***SER - ÖNCÜ - SORUN Yayınevlerinin Ortak Redaksiyonunca
hazırlandı***

Dizgi ve Baskı : Işık Matbaası

OLEG IVANOV

SOVYET-ÇİN İLİŞKİLERİ

— 1960 Yıllarında Neler Oldu? —

Çeviren : FATMA DOĞU

*APN Yayınları'nın aynı adlı İngilizce (1979) aslından
çevrilmiştir.*

SORUN YAYINLARI

Boyacı Ahmet Sokak Nuribey Han K/3 No: 307
Cemberlitaş/İst.

Yazışma ve İsteme Adresi: P.K. 231 Aksaray/İst.

İÇİNDEKİLER

Sunarken	5
60'larda Neler Oldu?	7
Sosyalist ülkelerin eşgüdümlü politikasına karşı (1960'larda)	10
Ekonomik bağların kısılması	16
Çin'deki Sovyet uzmanları ve teknik işbirliği sorunu üzerine	25
Sınır tartışmaları	31
İçişlerine karışma	37
Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin Ekim ayı toplantısından sonra Sovyet - Çin ilişkilerini normale dönüştürme çabaları (1964)	43

SUNARKEN

En büyük öğretici tarih, kendi bütünü içinde çok kısa sayılabilecek bir sürede maoizmin kuramsal zeminden beslenen «Çin ideoloji ve siyasetinin» dünya pratiğinden öylesine örnekler verdi ki -ülkemiz de buna dahil-, belirli güdülerin bilinçli ya da bilinçsiz hizmetinde olmayan marksist-leninist ilkelere bağlı «aklı başında» tek bir sosyalist, artık ne Çin'in son birkaç yıl içindeki pratiğini ne de bu pratiğin kuramsal kaynağı maoizmi, bilimsel sosyalizmin ilkeleriyle bağdaştırma olanağı bulamaz.

Daha birkaç yıl öncesine kadar ülkemizde de «Çin mi - SSCB mi» başlıklı tartışmalara raslamak mümkündü. Tarihsel pratiğin öğrettiği, artık böyle ikilemlere el vermiyor. İdeolojik ve siyasal hedefleri gün ışığına çıkan ülkemizdeki maoist siyasette, bundan böyle meseleyi «Ya ÇİN ya da SSCB» olarak getirmekte, dünya sosyalist sistemine karşı güvensizlik yaymaya çalışırken, ülkemiz işçi sınıfı hareketini rayından çıkarmak amacıyla; siyasal örgütlenme yoluna gitmektedir.

Maoizm gibi bilim dışı akımlara salt yayın yoluyla karşı çıkmak, hele bu yayınları çevirilerle sınırlı tutmak elbetteki yetersizdir. Maoizmin ve diğer bilim dışı akımların ülkemiz ilerici hareketi içinde bugüne değin oluşturdukları yıkımları tüm uzantılarıyla incelemek gerektiği kanısındayız. Bu zorunlu hesaplama yapılmadığı

-ya da yeterince yapılmadığı- sürece, sözkonusu akımların etkinliklerini belli bir süre daha sürdürecekləri kesindir.

Elinizdeki kitap, bu bağlamda yaptığımız ve yapmayı öngördüğümüz yayınlar içinde kendine özgü bir yer tutacaktır. Sovyet - Çin ilişkilerinin. nitelikçe yeni bir aşamaya girdiği atmışlarda ne oldu? Çin'in uzlaşmaz tavrının açıkça belirginleştiği bu dönemi kuramsal nedenlere inerek irdelemekten çok, ilişkilerin pratikte yansıyan yanını belgelere dayanarak göz önüne seren bu kitabın marksist-leninist ilkelere bağlı sosyalist bir ülkenin, yani SSCB'nin, Çin'in tüm uzlaşmaz bölücü ve yıkıcı tavrına rağmen, leninist politikaya bağlı kalarak konuya nasıl bir sorumlulukla eğildiğini göstermek bakımından da büyük bir yarar getirdiği kanısındayız.*

SORUN YAYINLARI

* SER, ÖNCÜ ve SORUN Yayınları ortak redaksiyonu bundan sonra da aynı konuda (ve diğer konularda) bir dizi kitap üretmeyi planlamış bulunmaktadır. Yayınevi.

60'LARDA NELER OLDU

Geçmiş yıllarda, Sovyetler Birliği ile Çin arasındaki ilişkileri çarpıtmaya çalışmış olan maoist (maocu) propaganda yayını ve kapitalist propaganda «makinası», tarihinde zafer sayfaları yazılı iki ülke arasında; SBKP enternasyonalist politikasının ve Sovyet Devleti'nin, Çin Komünist Partisi'ne ve Çin Halk Cumhuriyeti'ne karşı içtenliği konusunda, Çin Halkı ve diğer halkların kafasında kuşklar uyandırmıştır.

SBKP, kongre kararlarına uygun olarak sürekli biçimde Çin ile ilişkileri iyileştirmek için çalışmıştır. Mao Tse-Tung'un sağlığında Sovyetler Birliği, aralıksız olarak Sovyet - Çin ilişkilerinin normalleşmesi için çaba göstermekteydi. Sovyetler, iyi niyetlerini açıkça belirtmekle kalmayıp, somut adımlar da atmış ve dileklerini somut önerilerle dile getirmiştir. 25. Kongresinde SBKP; Çin, gerçekten marksizm - leninizm ilkelerine dayanan bir politikaya dönerse, sosyalist ülkelere karşı düşmanca politikasından vazgeçerse ve sosyalist dünya ile işbirliği ve dayanışma yolunu seçerse, Sovyetler'den yeterli bir karşılık göreceğine ve Çin Halk Cumhuriyeti ile sosyalist enternasyonalizm ilkeleri temelinde ilişkiler kurmanın mümkün olacağına işaret etmiştir.

Sovyetler Birliği, Çin ile ilgili olarak aktif, yapıcı bir politika izlemekte ve şimdiki Pekin yöneticileri için,

iyi komşuluk ve işbirliği temelinde Sovyet - Çin devletlerarası ilişkilerinin kurulmaya başlanması ve koşulların yaratılması yolunda mümkün olan herşeyi yapmaktadır. Gerçekten bu amaçla da, Mao'nun ölümünden sonra SBKP Merkez Komitesi Çin Halk Cumhuriyeti'ne Sovyetler Birliği'nin iyi niyetini ve ilişkileri düzeltmeye hazır olduğunu göstermek amacıyla birçok girişimlerde bulunmuştu. Çin Halk Cumhuriyeti'nin 27'nci kuruluş yıldönümünde, Sovyetler Birliği Yüksek Şurası ve Bakanlar Konseyi Çin halkına sıcak ve dostça selâmlarını iletmişlerdir. Pravda gazetesinin 1 Ekim 1976'da yayımlanan bir sayısında «Çin Ulusal Bayramı» konulu bir yazı, önceki yapıcı önerileri ve Sovyetler Birliği ile Çin arasında iyi komşuluk ilişkilerinin ve işbirliğinin yeniden kurulması dileğini tekrarlamıştır.

1971 yılında Sovyetler Birliği «Kuvvete Başvurma Anlaşması» önermişti. Bu anlaşmaya göre her iki taraf, birbirlerine karşı silah kullanmamayı, geleneksel roket veya nükleer silahlardan hiçbirinden yararlanmamayı taahhüt edeceklerdi. Daha sonra 1973'te Sovyetler Birliği bir saldırmazlık anlaşması önerdi. 1978'de (Mart ayında) Çin'de yapılan Ulusal Halk Kongresinden kısa süre önce Sovyetler Birliği yeniden, Sovyet - Çin ilişkilerini normalleştirmede temel olabilecek önemli girişimlerde bulunmuştu. Sovyet tarafı iki ülke arasındaki alımsatım'ı karşılıklı olarak her yıl daha elverişli duruma getirebilecek bir temel üzerinde genişletmeye hazır olduğunu göstermiştir. Dostluk kuruluşları arasındaki temaslar Sovyetler Birliği ve Çin Bilim Akademileri arasındaki işbirliği, kamu sağlık hizmetleri alanında değiş-tokuş konularındaki Sovyet önerileri çok iyi bilinmektedir. Çin'in olumsuz cevaplarına karşın bu öneriler halen geçerlidir.

SBKP Merkez Komitesinin Ekim ayı oturumu (1976)

Sovyet - Çin ilişkilerini iyileştirmeye çalışmış; bu oturumda yaptığı konuşmada Leonid Brejnev «Sovyetler Birliği ile Çin Halk Cumhuriyeti arasında, iyi komşuluk anlayışı içinde çözümlenemeyecek sorun yoktur» demiş ve herşeyin Çin'in tavrına bağlı olduğunu söylemiştir.

Sovyet tarafının girişimi üzerine «sınır» tartışmaları 1976 sonlarında ve 1977 başlarında yapılmıştır. Bu görüşmeler sırasında Sovyet delegasyonu, önceki yapıcı önerileri tekrarlamıştır.

Halen, Sovyet - Çin ilişkilerinin normale dönmesine tek engel Çin yönetimidir. Şimdiki Çin liderleri Mao'nun antisovyet politikasını sürdürmektedirler. Yeni yöneticilerin kendilerini Mao'nun politik anlayışının sadık mirasçıları olarak kurumlaştırma çabasında olmaları nedeniyle, Sovyetler Birliği'nin dostça eylemleri olumlu bir cevap bulamamıştır.

Çin Halk Cumhuriyetinin Mao-sonrası liderleri Sovyet - Çin ilişkilerini iyileştirmek için hiçbir girişimde bulunmamışlardır. Alım - satım, bilim ve kültür alanında işbirliğini geliştirmeye karşıdırlar. Çin yöneticileri, her iki ülkenin sismoloji (deprem bilimcileri) arasında temas kurulması önerisine cevap vermemişlerdir.

Çin Halk Cumhuriyeti İktidarının en yüksek kademelerinin belgelerinde ve yöneticilerinin konuşmalarında Sovyetler Birliği, Çin'in ideolojik politik ve askeri düşmanı olarak gösterilmektedir.

Sovyet - Çin ilişkileri tarihinin de gösterdiği gibi, her iki ülkenin halkları arasında yabancılaşıma olması için hiçbir nesnel neden, hiçbir çelişki yoktur. Dostluk ve işbirliğinin gelişmesi için gerekli bütün koşullar vardır.

Çin dışındaki maoistler ve destekçileri, Sovyet - Çin ilişkilerinin zorluklarının nedenlerini ve niteliğini tahrif etmeye uğraşmakta, SBKP ve Sovyetler Birliği'nin sözde «suçluluğunu» kanıtlamaya çalışmaktadırlar. Bu çar-

pıtmalar her zaman, her türden antikomünizm tarafından kullanılıp abartılmaktadır.

Mao'nun sağlığında, Pekin yöneticileri Sovyetler Birliği ile aralarındaki gerginliği artırmak için bir «program» hazırlamışlardır. Bu program, 1960 başlarında SBKP'nin, Sovyet - Çin ilişkilerinin normalleştirilmesi için somut adımlar atılması yolunda tekrar tekrar yaptığı önerilerin neden cevap bulmamasının başka deyişle gülünç birtakım suçlamalar, saptırmalar altında gömülü kalmasının biricik sebebidir. 1960'lara kadar Pekin liderleri, niyetlerini açıklamamışlar «teorik tartışmalar» dedikleri tartışmalar ardına gizlenmişlerdir.

Fakat gerçekler, Sovyet - Çin ilişkilerinin kötüleşmesinin, Çin'e yapılan Sovyet yardımının kesilmesinin SBKP'nin suçu olduğu 1960 başlarında Çin'de bulunan Sovyet uzmanlarının geri çağırılmasının, Çin'in bağımsız bir çizgi izleme istemine karşı SBKP'nin uyguladığı bir ceza olduğu yolundaki iddiaların yanlış olduğunu ortaya koymuştur.

Mao grubu, Çin ile Sovyetler Birliği arasındaki sıkı ve dostça bağların kendi hegemonya planlarını engellediğini anlayınca, antisovyetçi politikayı tırmandırma yolunda herşeyi tehlikeye atmıştır. Pekin liderleri, kendi ilkeden sapmalarını yalnızca kendilerinin «devrimci», SBKP'nin ise «revizyonist» olduğunu söyleyerek gizlemeye çalışmışlardır.

Gerçeklerin açığa çıkması yararına, Çin'den ve Çin'in dışından halen yayılmaya devam eden çarpıtmaları düzeltmek amacıyla 1960 yılları başlarında Sovyet - Çin ilişkilerini incelemek istiyoruz.

*SOSYALİST ÜLKELERİN EŞGÜDÜMLÜ
POLİTİKASINA KARŞI (1960'LARDA)*

Hepimizin bildiği gibi, barış ve özgürlüğün sağlan-

ması amacıyla sosyalist devletlerin dış politikalarının eşgüdümü, proleter enternasyonalizmin en canlı ifadesidir. Bu eşgüdüm, sosyalist ülkelerin güvenliğine katkıda bulunur, uluslararası alanda prestijlerini arttırır ve ve dünyanın barış, demokrasi, ulusal bağımsızlık ve sosyalizme doğru gelişmesi doğrultusunda sosyalist ülkelerin daha büyük bir etkinlik kazanmasını, bu gelişmeyi hızlandırmasını sağlar.

Sosyalist ülkelerin eşgüdümlü dış politikasının açık bir tanımı, sosyalist ülkelerin komünist parti ve işçi partisi temsilcilerinin açıklamasında ve 1957 Barış Manifestosu'nda ve bu partilerin 1960 yılında kabul ettikleri bildiride ve dünya halklarına yaptıkları çağrıda yer almaktadır. Dünya sosyalist sistemi barış mücadelesinde önemli başarılar kazanmış ve emperyalizmin saldırgan amaçlarını geriletmeyi başarmıştır. Dışpolitika alanında iki büyük sosyalist devletin —Sovyetler Birliği ve Çin Halk Cumhuriyeti— işbirliği önemli rol oynamıştı. Bu işbirliğinin, 14 Şubat 1950'de sonuçlanan Sovyet - Çin Dostluk - Beraberlik ve Karşılıklı Yardım Anlaşması sayesinde önemli bir yasal dayanağa kavuşmuştu.

Buna rağmen 50 yıllarının sonlarında ve 60'ların başlarında Pekin uluslararası alanda üstün güç olma amaçlarını geliştirmeye başlayınca Çin Halk Cumhuriyeti hükümeti, sosyalist toplumun ortak barış politikasına ters düşen tek yönlü eylemlere girişti. 60'ların başında «soğuk harp ve uluslararası gerginlik bize, halkımızı eğitmede yardımcı olmuştur» diyen Çin lideri, uluslararası gerginliğin «kendilerine yararlı» olduğunu vurguluyor; uluslararası gerginlik koşullarında, «komünist partiler daha hızla gelişebilir, gelişmeleri hızlandırılabilir... Ben uluslararası gerginliği olumlu buluyorum» diyebiliyordu.

1960 Haziran'ında yapılan Dünya Sendikalar Fede-

rasyonu Genel Yönetim Kurulu toplantısında Çin'li temsilciler, marksist - leninist partilerin savaş ve barış, barış içinde yanyana yaşama ve silahsızlanmaya ilişkin tavırlarına şiddetle saldırmışlar ve Pekin'in maceracı dış politika çizgisini sosyalist ülkelere dayatmaya çalışmışlardır. Çin'li temsilciler, sosyalist ülkelerin diğer ülkelerle ilişkilerini «dişe diş» ilkesi üzerinde kurmaları için dayatmış, «görüşmelerin» karşıt sonuçlar yaratma yönemi olduğunu öne sürmüş, «emperyalistlerle aynı masaya oturmanın bütün insanlığı düş kırıklığına uğratacağını» ve silahsızlanma mücadelesinde sosyalist ülkelerin eşgüdüm çabalarının «sonuçsuz ve hatta zararlı» olduğunu söylemişlerdir.

1962 yılının sonu ve 1963 yılı başlarında ÇHC liderleri SBKP'ne ve dünya komünist hareketine karşı yeni bir ideolojik saldırıya geçmiş; Çin hükümeti sosyalist ülkelerin dış politikasına şiddetle saldırmıştır. Pekin liderleri, bu kez sosyalist devletlerin en acil dünya sorunu olan bir termonükleer savaşı önleme amacıyla almış oldukları önlemleri sabote etmeye çalışmışlardır.

Pekin'in, dünya barışı dahil olmak üzere tüm değer ve hedefleri politik amaçları uğruna feda etmeye hazır olduğu 1962 Karaib bunalımında açıkça görülmüştür.

Küba'nın Amerikan işgali tehdidi altında ve dünyanın bir termonükleer savaş eşiğinde bulunduğu bir sırada, Çin liderleri önemli bir uluslararası çatışmayı hızlandırmak için açık girişimlerde bulunmuşlardır.

23 - 28 Ekim 1962 döneminde, dünyada gerilim en yüksek noktada iken ve Amerikan emperyalizmine karşı birleşik cephe en gerekli olduğu bir sırada, ÇHC liderleri, Sovyetler Birliği ve diğer ülkelerin yaptığı gibi Küba'yı desteklemek için somut önlemler almayı gereksiz bulmuşlar; sonuç ne olursa olsun, son sözü söyleyebilmek için, «bekle - gör» tavrını almayı yeğlemişlerdi.

28 Ekim 1962'den sonra, gerilim azalınca ve bunalım dönüm noktasına varınca, Çin, «Küba halkının bağımsızlık ve onurluluk» mücadelesini kararlılıkla destekleyeceğini gürültülü bir kampanya ile açıkladı. Çin propagandası kasıtlı olarak «Sovyet tavrının Küba'nın çıkarlarına zarar verdiği»ni yaymıştı. Aynı zamanda Çin liderleri, barışçı görüşmelerle bunalımın sona erdirilmesine taraftar olmadıklarını göstererek, gerek Sovyetler Birliği'ni, gerekse Küba'yı askeri çatışmaya girmeye zorlamış, böylece «kendi görüşlerinin» doğruluğunu göstermeye ve barış içinde yanyana yaşama politikasını gözden düşürmeye çalışmış; uluslararası demokratik örgütler içinde ve değişik uluslararası forumlarda, Çin sözcüleri, Karaib bunalımını çerçevesi içinde antisovyetçi söylentiler yaymışlardır. Asıl maoist amaç, Sovyetler Birliği ile Birleşik Devletler arasında silahlı bir çatışma çıkarmak ve ortaya çıkacak olan felâketten yararlanmaktır.

Karaiblerdeki tehlikeli olaylar sırasında, Çin liderleri, Küba'nın çıkarlarının korunması ve savaşın önlenmesi için hiçbir somut öneri getirmemişlerdir. Pekin yalnızca bunalımın çözülmesini engellemekle kalmayıp, bu önemli günlerde Hint sınırında askeri harekâta başlayıp başka bir uluslararası gerilim yaratmıştır. Bu eylemler Çin liderlerinin gerçek amaçlarını ortaya koymuştur. Dünya kamuoyu dikkatinin tehlikeli bir uluslararası çatışma üzerinde olmasından yararlanan Pekin liderleri kendi, ulusçu planlarını uygulama alanına geçirmeye çalışmışlardır. Çin hükümetinin bu tutumunun en saldırgan emperyalist güçlerin yararına olduğu açıkça görülebilir.

Çin liderleri, sosyalist ülkelerin Leninist dış politikasını kötüleme girişimlerinde komünistlerin ve tüm dünyadaki geniş halk kitlelerinin nükleer savaş tehdidi karşısındaki uzun mücadelelerinin ilk başarılı sonucu

olan, atmosferde, atmosfer dışında ve deniz altında nükleer denemelerin yasaklanmasına ilişkin Moskova anlaşmasına (1963) karşı çıkmışlardır. Bu anlaşma, değişik toplumsal düzeydeki devletler arasındaki çekişmeli konuların karara bağlanması için yol aramada atılmış önemli bir adımdı. Nükleer denemeleri yasaklayan Moskova Anlaşması bütün dünyada alkışlanmıştı. Buna rağmen ÇHC barış içinde yanyana yaşama politikasının dünyaca kabul edilen bu başarısını görmezlikten geleerek anlaşmaya şiddetle karşı çıktı.

Pekin yöneticilerinin uluslararası alandaki faaliyetleri, Afrika - Asya dayanışma hareketini bölme girişimleri, bu hareketi sosyalist topluluğa karşı harekete geçirmek istemeleri ve emperyalist güçlere ilkesiz yaklaşımları, (bazı konularda doğrudan işbirliği) sorunun sosyalist ülkelerin eşgüdümlü dış politikasından tek tek sapmalar olmaktan çoktan çıktığını, ÇHC'nin tüm dış politikasının yeniden yönlendirildiğini göstermektedir. ÇHC'nin dışpolitikada, sınıfsal yaklaşımı terkedip, emperyalizme karşı birleşik cephede mücadeleyi zayıflatarak bu cepheyi Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelere karşı çevirmeye çalıştığı açıkça ortaya çıkmıştır.

Pekin liderlerinin, Çin'in sosyalist bir toplum kurması için hiçbir çabadan kaçınmayan müttefikleri Sovyetler Birliği'ne karşı tavırları, gerçekten garip, S.B.'nin enternasyonalizm ilkelerine uygun olarak sürekli şekilde ÇHC çıkarlarını savunduğu gözönüne alınırsa daha da anlaşılabilir olmaktadır.

Oysa, 1949 - 50 yılında ÇHC hükümetinin istemi üzerine S.B. Çin'e askerî birlikler göndermiş, Sovyet pilotları ÇHC'nin hava sahanlığını korumuş, Amerikan ve Şiang Kai Şek birliklerinin korsan saldırılarını geri çevirmişlerdi. 1958 Eylül'ünde, Sovyet hükümeti, Formosa bunalımı sırasında Birleşik Devletler hükümetine

Çin'e yapılacak bir saldırıya S.B.'ne yapılmış bir saldırı olarak bakılacağı konusunda açıkça ihtarda bulunmuştu.

Pekin liderleri geçmişte, Sovyet - Çin dostluğunun ÇHC için büyük önem taşıdığını birçok kez belirtmişlerdi. Mao Tse Tung, Çin ile SSCB arasında «Dostluk, İttifak ve Karşılıklı Yardım Anlaşması» imzalanmasının «yalnızca yeni bir Çin'in kurulmasında büyük bir yardım olmakla kalmayıp, saldırılara karşı, Uzak Doğu'da ve tüm dünyada barış için sağlam bir güvence» olduğunu yazmıştı.

Söylenenler bunlardı ; fakat gerçekler sözlere uygun oldu mu? Çin, 14 Şubat 1950'de imzalanan anlaşmanın öngörülerini çiğnemeye başladı. Sürekli şekilde, anlaşmanın «S.B. ve Çin'in ortak çıkarlarını ilgilendiren önemli uluslararası sorunlarda» danışma gerekliliğine ilişkin 4. maddesine uymadı. ÇHC, 1958 yılında, Formosa'nın açığındaki adalarını bombalama niyetini, Hindistan'a saldırı planlarını, 1955'ten beri süregelen elçilikler düzeyindeki Çin - Amerikan görüşmelerini ve diğer birçok sorunlarla ilgili niyetlerini S.B.'den gizlemişti

Oysa Sovyet hükümeti dış politika alanında karşılıklı danışma ve bilgi alışverişinde bulunarak anlaşmanın öngörülerine sıkıca bağlı kalmıştır. Sovyet tarafı Çin Komünist Partisi Merkez Komitesine ve ÇHC hükümetine sistemli şekilde, S.B.'nin dış politikasına ilişkin başlıca konularda geniş çapta bilgi vermiş, yalnızca 1960 - 63 arasında, Sovyet hükümeti, Çin tarafına bu yönde 140'tan fazla yazılı ve sözlü bilgi iletmiştir. SBKP ve Sovyet hükümeti Pekin ile dış politika alanındaki ilişkilerinde, iki devletin uluslararası alandaki çabalarının eşgüdümünü sağlamada güvene ve karşılıklı çıkarların korunmasına dayanan değişmez bir tavır almıştır.

EKONOMİK BAĞLARIN KISILMASI

ÇHC liderleri, S.B. ve diğer sosyalist ülkelerle ideolojik ayrılıklarını devletlerarası ilişkilere de bulaştırmışlar, bu gelişme ekonomik işbirliği alanında açıkça görülmüştür. Pekin politikasının bu yönü 1960'da maoistlerin dünya komünist hareketinde «özel platform» larını geliştirmeye başlamalarıyla belirginleşmiştir.

Çin hükümeti Pekin - Moskova arasında varolan ekonomik, bilimsel ve teknik işbirliği anlaşmalarının gözden geçirilmesini istemiş, teslim edilmesi planlanmış bulunan Sovyet donatımının büyük bir kısmını kabul etmemiş ve Sovyet - Çin ticaretini kısmaya başlamıştır.

31 Ekim 1960'ta, o sırada ticaret bakanı olan Yeh Chi - Chuang ve Dışişleri Bakanı Lu Kuei-Po, Pekin'deki Sovyet elçiliği aracılığıyla Sovyet hükümetince imzalanmış bulunan Çin - Sovyet ekonomik, bilimsel ve teknik işbirliği anlaşmalarını gözden geçirmek isteğini bildirmişlerdir. 1961 Haziran'ında Moskova'ya görüşmeler için gönderilen Çin delegasyonunun başkanı Ku Cho - Hsin; Çin Hükümetinin, 89 sanayi tesisi ve 35 üretim atelyesi yapımında Sovyet teknik yardımını ve diğer kolaylıklarını azaltmak istediğini açıklamıştır. 1961 Ağustos'unda Sovyet dış ticaret bakanı ile bir görüşmede, Chou En - Lai, «doğal afetler sonucu ÇHC ulusal ekonomisinde ortaya çıkan zorluklar» a işaret ederek, bu konudaki anlaşmanın iki ay önce yapılmış olmasına rağmen planlanan Sovyet donatım ve mallarının tesliminin iki yıl ertelenmesini önermiştir. 10 milyon ruble değerindeki donatımın bir kısmı üretilmeye başlanmış, bir kısmı başka ülkelere sipariş edilmiş olmasına karşın, SBKP Merkez Komitesi ve Sovyet hükümeti için böyle bir ertelemeyi kabul etmekten başka yapacak bir şey kalmamıştı.

Çin tarafının isteği üzerine, Sovyet teknik yardımı

ile kurulmakta olan tesislerin malzeme teslimi iki yıl ertelenmiş, bu erteleme 13 Mayıs 1962'de imzalanan bir protokol ile onaylanmıştı.

1962 yılı Aralık ayında Sovyet hükümeti, Çin'e teslim edilecek donatımın hacmi ve nelerden ibaret olacağını belirlemek üzere görüşme yapılmasını teklif etmiştir. Bu öneriye Çin hükümeti hiçbir cevap vermemiştir.

Olaylar, Çin liderlerinin, Çin halkının çıkarlarını hiç düşünmeden iki ülke arasındaki dostluk ve işbirliğinin zararına, Sovyetler Birliği ile ekonomik bağlarını kırmak amacıyla girişimlerde bulunduklarını göstermiştir.

Sovyetler Birliği zaman zaman iki ülke arasındaki ekonomik işbirliğini ve ticareti geliştirmek amacıyla somut önerilerde bulunarak bu süreci yoklamıştır. Fakat bu önerilerden hiçbirine cevap verilmemiş; Pekin S.B. ile ekonomik bağlarını kırmaya devam etmiştir. Sonuç olarak 1962'de Sovyetler Birliği ile Çin arasındaki ticaretin toplamı, teknik yardım dahil olmak üzere, 1959 yılına göre % 36,5 oranında azalmıştır. İki ülke arasındaki ekonomik işbirliği ve ticaretin kapsamı 1963-64 yıllarında da azalmaya devam etmiştir. 1963 yılında ticaret, 1962 yılına göre % 23 oranında gerilemiş, 1964'te bu oran % 20 daha azalmıştır.

Pekin, önceleri Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerle ekonomik bağlarının kısılmasının «Çin'in ciddi ekonomik zorluklar» içinde bulunmasıyla açıklamıştır. Bununla ilgili açıklamalar 10 Şubat 1961'de Sovyet-Çin görüşmelerinde, Çin delegasyonu başkanı Ku Cho-Hsin ve 1961'de Chou En-Lai tarafından yapılmıştır. Daha sonra, bu açıklamanın tam tersine Pekin ekonomik işbirliğinin kısılmasının sorumluluğunu tamamen S.B.'ne yüklemiştir.

Çin'de Sovyet yardımı ile kurulmakta olan birçok

tesis durdurulmuştu. Bu projeler, Sovyet yardımını gözden düşürmek amacıyla «müzeler» çevrilmişti. Bu amaçla, Sovyet yapımı makina atelyelerinden «isim tabelaları» kaldırılmış, Sovyet donatımı parçalanmış ve zarara uğratılmıştı. Daha sonra bunlar Çin halkına ve yabancı ziyaretçilere teşhir edilerek, Sovyetler Birliği'nin Çin'e yardım konusundaki ilgisizliği kanıtlanmak istenmişti.

Buna benzer birçok olay anlatılabilir, fakat Çin örgütlerinin iyi niyetli davranmadıkları ve bunları önceden tasarlayarak yaptıkları yeteri kadar açıktır. Buna rağmen, Çin propagandacıları ve yetkilileri S.B.'nin yardımını tek taraflı olarak kısıtıği konusunda söylentiler yaymaktan geri kalmamışlardır.

Artık, Sovyet - Çin işbirliğinin kısılması politikasının ardındaki amacın, SSCB'ni Çin halkının gözünde küçük düşürmek, antisovyetizmi yaymak ve büyük güç olma yolunu açmak olduğu açıktır.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne gönderilen 29 Şubat 1964 tarihli bir yazıda ÇKP Merkez Komitesi «Çin'e hiçbir zaman Sovyet yardımını olmadığını, daha çok, basit ticari işlemlerin var olduğunu» söyleyecek kadar küçülmüştü. Gerçekten de, maoist politikayı doğrulamak zorunda olanların, böyle bir açıklamaya ihtiyaçları vardı. Buna rağmen tarihî gerçekler, Çin liderlerinin işine gelmese bile, inkâr edilemez. Sovyet - Çin ilişkileri tarihinde bazı gerçekler vardır ki, Sovyetler Birliği'nin Çin'e çıkar gütmekten ve dostça yardımlarda bulunduğunu kanıtlamaktadır ve bunları inkâr etmek küstahlık olur.

1952 yılında, Sovyetler Birliği ile Çin arasında 14 Şubat 1950'de imzalanan anlaşmaya göre, Sovyetler Birliği Changcun demiryollarının bütün donatımıyla birlikte or-

tak denetleme hakkını da karşılıksız olarak Çin hükümetine vermiştir.

Ekim 1954'te Sovyet hükümeti, yeni tamir edilmiş olan Port Arthur deniz üssünü karşılıksız olarak Çin'e devretmiştir. Çin'de Sovyet yardımıyla 200'den fazla büyük ve modern tesis yeniden yapılmıştır. Anshan, Wuhan, Paotow, Penki Demir - Çelik İşletmeleri, Tsitshar'daki Çelik İşletmesi, Kirin, Taiyuan ve Lanchow kentlerinde Kimya Sanayi tesisleri gibi... 1959 yılında Sovyet yardımıyla kurulan sanayi tesisleri Çin'in toplam demir çelik üretiminin % 35 - 40'ını, traktör ve kamyonlarının % 85'ini, elektrik enerjisinin % 40'ını ve ağır sanayi üretiminin % 35'ini sağlamaktaydı.

Bir zamanlar Pekin, S.B. ile Çin arasındaki teknik ve bilimsel işbirliğinin verimliliğini ve Çin uzmanlarının SSCB'de eğitilmesini övmek için lâf bulamıyordu. Gerçekten, S.B. Çin'e çok büyük çapta bilimsel ve teknik yardımda bulunmuştur. Sovyetler Birliği'nin, sosyalist ülkelere yaptığı teknik yardımın % 50 kadarı Çin'e gitmekteydi. 1 Temmuz 1957'de Çin, 159 proje imzalamış ve Sovyet tekniğinin kullanılmasıyla 300 önemli yeni üretim birimine başlamıştır. 10 yıldan fazla bir sürede S.B. Çin'e (bütün pratik amaçlar için bedava) 24.000 bilimsel ve teknik doküman göndermiştir. Yabancı uzmanlara göre, Çin bu dokümanları dünya pazarlarından satın almış olsaydı, binlerce milyon dolar ödemiş olacaktı.

1949 - 50 döneminde, Çin'e 900'den fazla eğitici uzman gönderilmişti. Bunların 500 kadarı teknik uzmandı. Sovyet uzmanları eğitim ve araştırma merkezleri için 17.000 kadar genç Çin öğretmen yetiştirmiştir. Sovyet bilim adamlarının yardımıyla Çin yüksek öğrenim kuruluşlarında 900 laboratuvar kurulmuştu. Ek olarak, Sovyet uzmanları ile birlikte çalışan geniş bir Çin uzman

ordusu uzmanlıklarını geliştirmişlerdi. Bunlar bir zamanlar çok alkışlanan Sovyet yardımının birkaç örneğidir. Bu da 1957'de Mao Tse-Tung'un söylediği: «Bakalım bize bunca önemli yardımı yapan kimdir? Birleşik Devletler mi? İngiltere mi? Hayır. Yalnızca Sovyetler Birliği bunu yapmaktadır, çünkü o bir sosyalist ülkedir ve müüttefikimizdir.» sözleriyle doğrulanmaktadır.

Jenmin Jihpao (günlük halk gazetesi) Şubat 1959'da «Sovyet yardımı gerek miktar, gerekse kapsamı bakımından tarihte eşi görülmemiş bir yardımdır» diye yazmıştı.

Çin'e Sovyet kredisi verilmesi sorunu Pekin'de çok konuşulmuştur. ÇHC liderleri konuyu uzun süreli Sovyet kredilerinin önemli yer tutmadığı biçiminde ortaya koymuşlardır. Durum böyle midir? SSCB Çin'e toplam 1.816 milyon ruble uzun süreli kredi vermiştir. 14 Şubat 1950'de Çin'e verilen 300 milyon dolarlık kredi (% 1 faizle) Sovyetler'den alınan malzemenin ödenmesi için kullanılmıştı. 1954'te S.B., Sovyet - Çin ortak stok kuruluşu haklarını Çin'e devretmiş ve Çin'e bu hakların karşılığını ödeyebilmesi için 62,6 milyon rublelik faizsiz uzun süre kredisi vermiştir. 1960 yılında Sovyet örgütleri, Çin'e faizsiz krediye dayanan 288 milyon rublelik malzeme ve donatım vermiştir. Sovyet kredilerinin büyük kısmı, Çin'in ekonomik gelişmesinde kullanılmak için özellikle ağır sanayinin gelişmesi içindi.

Sovyetler Birliği yeni Cumhuriyete, savunmasını güçlendirmek üzere değeri ölçülmez, gerçek ve karşılıksız yardım sağlamıştır. Bu yardım, bugün maoistlerin iddia ettikleri gibi sadece silah satışı ile sınırlı değildi. Kore savaşı sırasında, Sovyet - Çin, Dostluk, İttifak ve Karşılıklı Yardım Anlaşmasının varlığı ve S.B.'nin uzak doğudaki silahlı kuvvetlerini (Port Arthur ve Dolny) alarma geçirmiş olması, Birleşik Devletleri saldırısını

genişletmekten ve ÇHC'ne karşı doğrudan müdahale etmekten caydıran başlıca engel olmuştu. Kore savaşı sırasında S.B., Çin liderlerinin isteği üzerine, Çin'in kuzey doğu bölgesinde Amerikan hava saldırılarına karşı S.B. hava birliklerini göndermişti. Birçok Sovyet pilotu, Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti ve ÇHC'nin bağımsızlığını savunmada hayatlarını kaybetmişlerdi.

Sovyetler Birliği'nin, Çin'e savunmasını güçlendirmek için yaptığı yardım gerçek bir enternasyonalizm ve ittifak görevi örneğidir. S.B., Çin hükümetinin çeşitli istekleri üzerine 1950 yıllarında çok sayıda silah yapım tesislerinin kurulmasında yardımcı olmuştu. 1950-1963 yılları arasında Sovyet katılımıyla 100 kadar büyük silah yapım tesisi kurulmuş ve faaliyete geçmiştir.

S.B. hükümeti Çin Kurtuluş Ordusu'nu silahlandırmak amacıyla kendi silah ve malzeme reverzlerinin büyük bir kısmını Çin'le paylaşmıştı. S.B., Port Arthur'da da Çin'e malzeme vermişti. 1950 yıllarında S.B., Çin'e üretimi örgütlemek ve S.B.'den Çin Silahlı Kuvvetlerine gönderilen silahların kullanımı konusunda eğitmek üzere çok sayıda uzman göndermişti. 1960 yıllarından önce alınan askeri yardım sayesinde Çin, askeri harcamalar için bütçesinin % 10'undan azını harcamıştı.

1960 yıllarında ÇHC hükümeti, belirlenmiş zamandan önce borçlarını temizlemek amacıyla ödemeleri hızlandırmaya başladı. Bu eylem Çin'in ekonomik zorlukları düşünölünce tam ters anlamdaydı. Sovyet hükümeti bunu Pekin'e tekrar tekrar belirtti. Önceleri Pekin'in bu tür davranışları sadece hayret uyandırıyordu. Daha sonra bütün bunların Sovyetler Birliği'ni Çin halkının gözünden düşürmek amacıyla yapıldığı ortaya çıkıyordu. Maoist propaganda gerçeğe dayanmayan söylentiler yaymaya başlamıştı, örneğin, Sovyetler Birliği, Çin'in ekonomik zorluklarını bilmezlikten gelerek borçlarının

zamanından önce ödenmesini istediği... Böylelikle Çin halkının sırtına daha fazla yük bindirmek ve Çin'in SBKP'ne karşıdan ideolojik muhalefetini cezalandırmak istediği... Maoist yönetim yavaş yavaş, Çin - Sovyet ilişkilerinin giderek artan zorluklarını açıklamak için zemin hazırlamaktaydı.

1960'ların başlarında Pekin, S.B.'nin ticarî ilişkileri baskı aracı olarak kullandığını öne sürerek iki ülke arasındaki ticarî ilişkilerin anlamını çarpıtıyordu. Kaldı ki, kısa süre önce ÇKP liderleri Sovyet - Çin ticaretini «Sovyetler Birliği'nin enternasyonalizm ilkesinde Çin'e yaptığı çıkarsız yardım» olarak tanımlamışlardı.

ÇKP Merkez Komitesinin 29 Şubat 1964 tarihli mektubunda ve birçok Çin gazetelerinde yayınlanan makalelerde Sovyet donatımı karşılığında Çin'in teslim ettiği yiyecek ve maden cevherlerinin miktarı açıklanmıştı.

Çin tarafı bu gerçekler üzerinde spekülasyona devam ettiğine göre bazı ayrıntıları vurgulamak uygun olacaktır. O yıllarda Çin'in S.B.'ne yaptığı dışsatıma bakarsak, önemli malların yanı sıra Çin'in kapitalist pazarda satmayı düşünüp de satamadığı birçok malları S.B.'ne teslim ettiğini görüyoruz. Çin'in S.B.'ne gönderdiği malların çoğunluğu tüketim maddeleriydi; ev eşyası, kumaş, elişleri, spor malzemesi, v.b. 1959, 60, 61, 62 ve 1963 yıllarında S.B.'ne ihraç edilen malların arasında bu tür malların oranı sırasıyla, % 39, % 46, % 63, % 67, % 70'ti. S.B. bu tür Çin mallarının başlıca alıcısıydı ve 1962 yılında Çin'in bu tür mal ihracatının toplamının % 60'ını S.B. satın almıştı. Bu malların Sovyetler Birliği'nde hayatı ihtiyaç olduğu ve Sovyet endüstrisinin halkının bu ihtiyaçlarını karşılayabilecek durumda olmadığı söylenebilir. S.B. bu malları satın alırken, ÇHC'nin ekonomik zorluklarını hafifletme amacını gütmüştü.

1963 yılına kadar, Sovyetler Birliği'nin Çin'e yaptığı

ğı dışsatım 2.790 milyon rublelik makina ve donatım, 2.674 milyon rublelik hammadde ve üretilmiş mallar olmak üzere toplam 7.665 milyon ruble idi.

Diğer bir deyişle, S.B. Çin'in isteği üzerine modern makina ve en çağdaş sanayi teknolojisini göndererek Çin'in kalkınmış bir sanayi devleti olması için hiçbir çabadan kaçınmamıştı.

Fakat, bu gerçeklere rağmen, Pekin «S.B.'nin kardeş devletlerin sanayileşmesine karşı olduğunu ve bu devletlerin tarım ülkeleri olmaya devam etmelerini istediğini» savunmaktadır.

Bugün, Sovyetler'in Çin'e yardımını ortaya koyarken, övünmek veya Çin'e sitem etmek değil, Çin'in «S.B.'nin Çin'e karşı ayırıcı ve baskı politikası izlediği» yolundaki iddialarının altında yatan kışkırtıcı niteliği açığa çıkarmak istiyoruz.

Çin propagandasının, 1960 yıllarının başlarında S.B.'ne ihraç edilen yiyecek maddelerinin Çin'in ekonomik zorluklarının başlıca nedeni olduğu yolundaki iddiaları da asılsızdır. Gerçekte, Çin'in S.B.'ne ihraç edeceği malların % 20'si yiyecek maddesi olarak planlanmıştı. (1960) Çin yiyecek üretiminin Sovyetlere satılan bölümünün Çin'deki toplam üretime oranı çok düşüktü: pirinç üretiminin % 6'sı, soya fasulyesi üretiminin % 3,7'si, nebatî yağ üretiminin % 2,7'si, et ve etten yapılan maddelerin % 3'ten azı. Çin liderlerinin maceracı politikalarından çıkarılması gereken sonuç gibi bu önemsiz oranların Çin halkını açlıktan ve yokluktan kurtarmış olacağını düşünmek olanaksızdır. Öyleyse, bu propaganda kendi yanlışlıklarını başkasının sırtına yüklemek istemekten başka bir şey değildi.

1960 sonlarında, Çin'in «üç kırmızı bayrak» politikası sonucu Çin'de başgösteren açlık sırasında Sovyetler Birliği'nin anlaşmaya dahil olan yiyecek mallarının

alımını geri çevirmesi ve Çin'den her tür yiyecek maddesi alımını durdurması karşısında Çin'in hiçbir açıklamada bulunmaması da bir raslantı değildir.

Ancak 1964 yılında, Çin hükümetinin acil istekleri karşısında Sovyetler Birliği Çin'den ithal ettiği mallar listesine yiyecek maddelerini de eklemişti. (toplam Çin ihracatının % 8'i).

29 Şubat 1964'te ÇKP, Sovyet Çin ilişkilerindeki güçlüklerin nedenlerini tamamen çarpıtan mektubunda, Çin'e gönderilen Sovyet mallarının fiyatlarının dünya piyasasına göre çok daha fazla olduğunu açıklamaktaydı. Burada şunu belirtmek gerekir ki, her yıl, gelecek yıl yapılacak ticaretle ilgili görüşmeler sırasında SSCB dış ticaret bakanı Çin temsilcilerine fiyatlar konusundaki görüşlerini sormaktaydı; Çin temsilcileri fiyatlarda değişiklik yapmak için hiçbir neden olmadığını söylerlerdi. Mayıs 1964'te görüşmeler yapıldığı sırada, yani yukarda anılan mektubun açıklanmasından iki ay sonra da, durum böyle idi. Çin tarafının fiyatları gözden geçirmek istememesi şaşırtıcı değildi; çünkü fiyatlar kural olarak Çin'in yararına düzenlenmişti ve bu da Çin halkına yapılan bir tür yardımdı.

Çin hükümeti, 1960 yılları başlarında Çin - Sovyet ilişkilerini bozma yoluna girdiği zaman, hem S.B. hem de Çin için gerekli olan ekonomik projelerin ortak yapım anlaşmalarından doğan gerekleri yerine getirmekten kaçmaya başladı. İki ülke, Lanchow (Çin) - Aktagai (S.B.) demiryolunu birlikte yapmayı plânlamışlardı. S.B. kendi kısmını 1958 yılında tamamlayarak üzerine düşeni yerine getirdi. Fakat Çin tarafı 1960'dan sonra hiçbir neden göstermeden kendi tarafındaki yapımı durdurdu. Sovyet tarafındaki demiryolu yapımına önemli harcama yapılmıştı. Demiryolunun Çin topraklarındaki kısmı halen tamamlanmamış durumdadır.

1962 yılı Nisan'ında Sovyetler Birliği, Amur nehri ovasındaki doğal zenginliklerin geliştirilmesi ve kullanımı için ortak bir çalışmayla somut öneriler getirilmesini önerdi. Çin tarafı bu öneriyi reddetti. Daha sonra Çin tarafının Amur nehri ovasında barışçıl çalışmalara neden katılmak istemediği ortaya çıktı. Gelişmeler Çin'in bu yöreyi daha değişik amaçlarla, Sovyet - Çin sınırında provokasyon yapmak için kullanmak istediğini gösterdi.

Çin liderleri, Sovyetler Birliği'nin ekonomik işbirliği ve ticaret politikasıyla ilgili iftiralâr atarken, Sovyetler Birliği'nin, iki ülke arasındaki ekonomik bağları ve ticareti geliştirmek için yapmış olduğu çeşitli öneriler konusunda sessiz kalmaktadırlar. Bu öneriler 1963 - 1964 yıllarında Çin'e 15 - 20 yıl süreyle kolay kredi verilmesini, dış ticaret alanında bilgi alışverişini ve her iki ülkenin de yararına olan kapitalist pazarda dış ticaret işlemlerinin eşdüzenlenmesini (koordinasyon) içeriyordu. S.B., Çin'e geleneksel malların verilmesini öngören bir uzun süreli ticaret anlaşmasının sonuçlandırılmasını tekrar tekrar önermişti. Ne yazık ki bütün bu öneriler cevapsız kalmıştır.

ÇİN'DEKİ SOVYET UZMANLARI VE TEKNİK İŞBİRLİĞİ SORUNU ÜZERİNE

Pekin, Çin'deki Sovyet uzmanları sorununu SBKP ve Sovyet hükümetinin enternasyonalist politikasını gözden düşürmek için kullanma girişimlerini sürdürmekte ve böylece «hamle» dönemindeki ekonomik gerilemeyi Sovyetler Birliği'ne yüklemektedir. SBKP ve Sovyet hükümeti zaman zaman belgelere ve gerçeklere dayanarak sorunun gerçekte nerelerden kaynaklandığını anlatmışlardır.

1960 yılına kadar Çin'e 10.000'den fazla Sovyet uz-

manı gönderilmişti. Bu uzmanlar, deneyimi Çin halkıyla birlikte yaşadılar.

Sovyet uzmanlarının çalışmaları yararlı olmuştu ki, Çin liderleri bunu övmüşler ve Çin halkına Sovyet deneyimini öğrenmeyi öğütlemişlerdi. Komünist Partinin 8. Kongresinde Chou En Lai «Sovyetler Birliği ve halk demokrasisi ülkelerinin uzmanları, sosyalist düzenin kurulmasına seçkin bir katkıda bulunmuşlardır» demişti. Çin devlet konseyinin başkanı Li-Fuchun, 29 Mayıs 1959'da «değerlendirmemiz şöyledir: Sovyetler Birliği'nin yardımıyla ülkemizde kurulan tesisler S.B.'nin elinde bulunan en çağdaş ve en iyi tesislerdir. Bu tesisler yalnızca kapsamı bakımından değil, gelişmiş teknoloji düzeyleri bakımından da sanayimizin belkemiğidir. Bildiğimiz gibi ve gerçekler bunu göstermiştir ki, Sovyet uzmanları ve örgütleri bu tesislerin dünyanın en iyi tesisleri olması ve Sovyet deneyini temsil etmesi için gerçekten bütün çabalarını göstermişlerdir. Bu amaca da ulaşmışlardır. Sovyetler Birliği'nin Çin'e yaptığı yardım konusundaki değerlendirmemiz budur.» demişti. Benzer açıklamalar diğer Çin liderleri tarafından da yapılmıştı.

Sovyetler Birliği Sovyet uzmanları ile yerel personel arasındaki ilişkilerin gelişmelerini dikkatle izlemiştir. Çin'de teknik bir aydın kitlesinin hızla oluşmasını teşvik etmek isteyen S.B. Sovyet uzmanlarının Çin personelinin gelişmesini önlememesini sağlama bağlamıştır. 1956, 1957 ve 1958 yıllarında Sovyet tarafı Pekin liderlerine resmen! «uzmanları geri göndermenin zamanı gelmiş midir?» sorusunu yöneltmiştir. Bu soruya cevap olarak Çin liderleri değişmez biçimde Sovyet uzmanlarının çalışmalarına devam etmelerini istemişlerdir.

1958-59 yılında Pekin'in, Sovyet uzmanlarına karşı tavrında değişiklik olduğunu gösteren çeşitli işaretler ortaya çıkmıştı. Bu sırada Pekin «üç kırmızı bayrak»

maoist politikasını sürdürmekteydi. Sovyet uzmanları kendilerine yapılan teknoloji standartlarına ters düşen maceracı önerileri geri çevirince kendilerine «teknolojik gerilik» ve «tutuculuk» taşıyıcıları olarak bakıldı ve öneri ve tavsiyeleri dikkate alınmadı. Teknolojik alanda ve üretim alanında maoist maceracılık sık sık ciddi kazalara yol açmış ve insanların ölümüne veya sakat kalmalarına neden olmuştur. Sovyet uzmanları artık kuşku ve güvensizlikle karşılanıyordu. Nereden geldikleri gizlice araştırılıyor, rahatsız ediliyorlardı. Sovyet uzmanları Çin otoritelerinin bu davranışını bir hakaret olarak aldılar ve şikâyet ettiler. Bir Sovyet uzmanı olan Zosimenko, birinci Mühendislik Bakanı Wan Tao-Han'a «1937'de Almanya'da çalıştığım sırada çantam sık sık aranırdı, bu normal bir şeydi. Fakat aynı şeyin burada yapılmasını anlayamıyorum» demişti.

Sovyetler Birliği'ni uzmanlarını geri çağırmaya zorlayan ve Çin-Sovyet ilişkilerini daha da kötüleştirmek isteyen maoist liderler Sovyet uzmanlarına antileninist görüşlerini dayatmaya çalışmışlar ve onları SBKP ve Sovyet hükümetine karşı kışkırtmışlardı. Bu tür davranışlar Sovyet uzmanlarını kızdırmış ve uzmanlar, SBKP ve Sovyet hükümetinden kendilerini geri çağırılmalarını istemişlerdi.

Bunun üzerine Sovyetler Birliği seçim yapmak zorunda kalmıştı. Şöyle ki: ya Sovyet uzmanlarına kendi görüşlerini savunma izni verecek; böylece durum daha da kötüleşecekti, ya da çatışmaları önlemek için uzmanları geri çağırmak. Bu konuda bir karara varmadan önce Sovyet hükümeti, maoist liderlere Sovyet uzmanlarının çalışmalarında normal koşullar yaratılması için çağrıda bulundu. Aksi halde, uzmanlarını geri çağırmak zorunda kalacağını belirtti. Bu türden çesitli istek ve çağrılara Çin tarafından hiçbir cevap gelmeyince ÇHC bi-

kümetine 16 Temmuz 1960'ta bir yazı gönderilerek bu koşullar altında Sovyet hükümetine uzmanlarını geri çağırmaktan başka yapacak bir şey kalmadığı belirtiliyordu.

Çin hükümeti, bu yazıya cevap verme gereğini bile duymadı. Ancak ilk uzman grupları Çin'i terkettikten sonra, Çin Dışişleri Bakanlığı resmen uzmanların kalmasını istedi. Çin tarafı, aynı anda Sovyet uzmanları arasında SBKP ve Sovyet hükümetinin politikası konusunda çalışmalar yapmaya hakkı olduğunda ısrar etmekteydi.

Pekin'in aldığı tavır, bir kez daha, Çin liderlerinin Sovyet uzmanlarının gerçekten Çin'de kalmalarını istemediklerini kanıtlıyordu. Bu tavır, 1958'den sonra, uzmanların varlığının maoistleri rahatsız ettiği ve onların kalabilmesini olanaksızlaştıracak bir durum yarattıklarını gösteriyordu. Uzmanların geri çağırılması için yapabilecekleri her şeyi yaptılar. Bu gelişmeyi izleyen yıllarda, Sovyetler Birliği'nin uzmanlar için normal koşulların yaratılması gerektiğini, aksi halde uzmanları geri çağıracağı konusunda çeşitli uyarılarda bulunduğunu da hatırlatmak gerekir. Örneğin, bu türden bir öneri SBKP'nin ÇKP'ne yazdığı 29 Kasım 1963 tarihli mektupta yer almaktadır.

Bu arada, Çin propagandası, Sovyetlerin uzmanlarını geri çekme niyetlerinin Çin için ciddi zorluklar yaratacağını yaymaktaydı.

Sovyet uzmanları sorununun, başından beri, Çin Komünist Partisi liderlerinin 1960 başlarında başlattıkları antisovyetçi mücadeleyi sürdürmek için kullanıldığı açıktı. ÇKP Merkez Komitesinin 29 Şubat 1964 tarihli yukarda adı geçen mektubu ve diğer Çin yayınları, Sovyet uzmanlarının gitmesinin Çin ekonomik planlarının uygulamasını ciddi biçimde etkilediğini savunmaktaydı.

Bu dayanağı olmayan bir iddiadır; çünkü Pekin'in ulusal ekonomik planları (eğer «büyük hamle» politikasını izleyen bir ülke için ekonomik planlamadan sözedilebilir-se) tarım, kömür madenleri, ve ulaştırma gibi Sovyet uzmanlarının bulunmadığı ya da sayılarının olayları etkilemeyecek kadar az olduğu sektörlerde başarısız olmuştu.

O dönemde, Çin'de bulunan toplam 1.390 Sovyet uzmanından, 977 si mühendislik bakanlıklarında, 110'u metalürji alanında çalışıyordu; bu iki sektörün toplamı, Çin'de bulunan uzmanların % 80'ini oluşturunuyordu. Kaldı ki Çin tarafının sayılarına göre bile, Çin'in modern metalürji ve makina endüstrisinde işler oldukça iyi gidiyordu. «Hiçbir sonuç vermeyen kesimler» küçük metalürji ve «geleneksel endüstri» idi ki Çin ulusal ekonomisinin bu kesiminde Sovyet uzmanları hiçbir rol oynamamıştı.

Çin ekonomisinin başarısız olan kesimlerinde kaç Sovyet uzmanı çalışmaktaydı? Kömür madenlerinde 4, ulaştırma bakanlığında 4, hafif sanayide 4, devlet çiftçilik bakanlığında 3, ve tarım bakanlığında 1. Çok sayıda uzman da (140) ekonomik kalkınmayla doğrudan ilgisi olmayan, kültür, sağlık alanlarında ve üretici olmayan diğer işlerde çalışmaktaydı. Bu nedenle, hiçkimse Çin'in ciddi ekonomik başarısızlıklarına Sovyet uzmanlarının gidişinin neden olduğunu söyleyemez.

ÇKP'nin 29 Şubat 1964 tarihli mektubu, Çin'in genelinde hiçbir Sovyet uzmanına ihtiyacı olmadığını açıkça belirtmişti. Eğer öyleyse, neden Çin propagandası Sovyet uzmanları konusunda feryat etmiş, bağırırmıştı, neden Pekin, Sovyet uzmanlarının gidişinin ulusal ekonomiye zarar verdiği ve Çin-Sovyet ilişkilerini bozduğu masalını uydurmuştu? Sovyet uzmanları sorununun,

maoistler tarafından Çin halkı arasında antisovyetizmi yaymak için bir bahane olduğu yeteri kadar açıktır.

29 Şubat 1964 tarihli mektup ve daha sonra ÇKP liderleri tarafından yapılan açıklamalar, Sovyetler Birliği'nin iki ülke arasındaki bilimsel ve teknik işbirliği listesinden 257 maddeyi çıkardığını ileri sürüyordu. Fakat bununla ilgili belgeler, tam tersini göstermektedir. 31 Ekim 1960'ta iki ülke arasında varolan tüm bilimsel ve teknik işbirliği anlaşma ve tutanaklarını gözden geçirmeyi öneren Çin tarafıydı. 12 Şubat 1961'de bilimsel ve teknik işbirliği görüşmeleri sırasında Çin temsilcileri, Sovyet delegasyonuna aşağıdaki belgelerin geçersiz sayılmasını öneren bir mektup vermişlerdi: S.B. ile Çin arasında 12 Ekim 1954'te imzalanan bilimsel ve teknik işbirliği anlaşması; Sovyet ve Çin hükümeti arasında 18 Ocak 1958'de sonuçlanan bilim ve teknoloji alanında ortak araştırmalar ve bu çalışmalarda Çin'e yapılması öngörülen Sovyet yardımına ilişkin anlaşma; ve yukarıda konu edilen anlaşmalar temelinde iki ülkenin bakanlıkları ve daireleri arasında yapılmış diğer anlaşma ve protokoller. Bu eylemlere girerken Çin hükümeti 1.129 konuda Sovyetlerin teknik döküman yardımını ve 26 konuda Çin uzmanlarının Sovyet çalışmalarını incelemek üzere S.B.'ve davetini, aynı zamanda Çin'in Sovyetler Birliğine 159 konuda teknik belge vermesini ve Sovyet uzmanlarını konuk etmesini iptal etmiş oluyordu.

Bu nedenle, S.B.'ne iki ülke arasında bilimsel ve teknik işbirliğinin kısılması nedeniyle kusur bulunamaz. Bu kısılma Çin hükümetinin girişimleriyle olmuştu ve bunun nedeni avnydı: Pekin, politikasını yeniden yönlendirme SSCB ile dostluğunu düşmanlığa ve çatışmaya çevirme süreci içinde bulunuyordu.

O yıllarda, Çin diğer sosyalist ülkelerde de ekono-

mik bağlarını kısmaktaydı. 1962 yılında Çin'in sosyalist ülkelerle ticareti 1959 yılına oranla 2.8 misli azalmış, 1963 yılında da % 20 daha azalmıştır.

SINIR TARTIŞMALARI

Çin liderlerinin Çin-Sovyet ilişkilerini gerginleştirmek isteyen küçük burjuva milliyetçiliği politikası, Çin'in Sovyet-Çin sınırı ile ilgili tavrından da açıkça görülebilir. Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra on yıllık bir sürede 7.500 km. lik Sovyet-Çin sınırında sükûnet ve barış hüküm sürmüştür. İki taraf birbirlerine doğal afetlerde yardım etmişler, Sovyetler Birliği sınırı bölgesinde Çin tarafının sürülerini otlatmasına, odun kesmesine ve balık avlamasına izin vermiştir. Sınır nehirlerinin ortak biçimde kullanılmasına ilişkin araştırmalar sürdürülmüştür.

1960 yıllarında, Çin hükümeti sınır boyunca gerginlik yaratmaya çalışmış ve «toprak sorunu» denilen bir sorun ortaya çıkarmıştır. Sovyet hükümeti, Çin'de bazı gazetelere yansıyan şikâyetlere hiçbir tepki (1957) gelmediğine dikkat etmiştir. Bunu izleyerek Çin görevlileri Çin'deki burjuvaların 1957 yılındaki antisosyalist kampanyaları sırasında ortaya attıkları iddiaları tekrarlama-ya başlamışlardır.

Basında yayımlanan belgeler, 1960 başlarında Çin halkına ve sınır bekçilerine sınır bölgelerine girip Sovyet topraklarına ve Amur ve Ussuri nehri üzerindeki adalara yerleşmelerinin söylendiğini göstermekteydi. Pekin'den gelen emirlere göre davranan Çin sınır bekçileri ve yurttaşları olaylara neden olmaya başlamışlardı. Sovyet yurttaşlarını silahla tehdit etmeye sınır postalarına saldırmaya ve Sovyet sınır bekçilerini kaçırmaya kalkışmışlardı. Pekin'in amacı sınırda gerginlik yaratmak,

Sovyet sınır bekçilerinin misilleme yapmalarını sağlamak böylece Çin halkı arasında şovenist duygular uyan- dırarak, Sovyet halkına karşı kin beslemelerini sağla- maktı. Daha sonraki olaylar, özellikle Damanski adasın- da 1969 yılındaki olaylar maoistlerin emellerini ortaya koyuyordu.

Başlıca amaçları antisovyetizmi uzun süreli parti ve devlet politikası olarak yerleştirmekti. 9., 10. ve 11. ÇKP kongrelerinde 1975 yılında ÇKP tüzüğü'nün kabul edilme- sinde de aynı şey yapılmıştı. Daha uzak bir hedef de SSCB ile Çin arasındaki sınırın yasallığını gündeme ge- tirmek ve böylece Mao Tse-Tung'un 1964'te bir toplantı- da Japon uzmanlarına «S.B.'nin 1.5 milyon km karelik- lik Çin topraklarına el koyduğuna» ilişkin açıklamasını kanıtlamaktı.

S.B. hükümeti proleter enternasyonalizmi ilkelerin- den hareketle Çin otoritelerince sınır bölgelerinde yapı- lan provokasyonlar karşısında sabır ve tahammül gös- termiştir. Başından itibaren Sovyet hükümeti, bazı sınır- ların ayarlanması ve durumun normale döndürülmesi için Çin tarafıyla görüşmelere hazır olduğunu bildirmiş- ti. Bu Sovyet Dışişleri Bakanlığının 29 Kasım, 1960 ta- rihli bir yazısında bildiriliyordu. Çin hükümeti bu yazı- ya cevap bile vermedi. Ancak, 19 Nisan 1963 tarihinde, birçok Sovyet önerisinden sonradır ki, Çin Dışişleri Ba- kanı, S.B. ile görüşme isteğini belirtmişti. Bu görüşme- ler 1964 yılında Pekin'de yapıldı ve Çin tarafının tutumu nedeniyle hiçbir sonuç alınamadı.

4 yıla yakın bir süre (1960-64) maoistler, sınır bo- yunca gerginlik yaratarak provokasyon ve olaylar yarat- mayı sürdürdüler ve sonunda bu sorun «önemli bir siya- sal soruna ve toprak sorunu» na dönüştü. Çin provokas- yonlarının sayısı giderek artmaktaydı. 1960 yılında Çin- lilerin yarattığı 400 kadar sınır olayı meydana gelmişti.

1962 yılında bu olaylar 5000'e yükseldi. Ve 1963 yılında 100.000 Çinli yurttaş tarafından Pekin'in yazılı emirlerine uyararak yapılan toplam 4000 den fazla olayda Argun, Amur ve Ussuri nehirleri kıyılarında Sovyet topraklarına saldırıldı.

Şunu da söylemek gerekir ki, Çin liderlerinin Çin-Sovyet sınırı çizgisinin doğruluğu konusunda en küçük bir kuşku vardı.

28 Nisan 1960'da Katmandu'da yapılan bir basın toplantısında, Chou En-Lai'a Çin-Sovyet sınırında tartışma konusu olan bölgeler olup olmadığı sorulmuş, Chou En Lai, «haritada önemsiz değişiklikler vardır, bunları barışçıl yollarla çözümlemek kolaydır» şeklinde cevap vermiştir.

Maoistler, sık sık Çarlık hükümetinin Çin'e eşit olmayan anlaşmalar dayattığını öne sürerler. Oysa, Çarlık hükümetinin bağımsız olarak veya diğer emperyalist güçlerle ortak olarak Çin'e dayatmış olduğu eşit olmayan anlaşmaların Sovyet Devleti tarafından iptal edildiği bilinen bir gerçektir. Sovyet Rusya, Çarlık Rusya'sının Çin'deki etkinlik alanlarından vazgeçmiş, ve konsolosluk haklarını iptal etmiş, «bokser ayaklanması» sonucu Rusya'nın payına düşen tazminatı, eğitimin geliştirilmesinde kullanılmak üzere Çin'e vermiş, ödünleri kaldırmış ve doğu Çin demiryolu hakkını Çin'e geri vermiş, Rusya ile Çin arasındaki bütün eşitsizlikler ortadan kaldırılmıştı. Bu gerçek, yalnızca Sun Yat-Sen tarafından değil, Mao Tse-Tung ve diğer Çin liderleri tarafından da vurgulanmıştı. Ne Lenin'in ne de SBKP ve Sovyet hükümetinin belgelerinde sınır anlaşmalarının gözden geçirilmesine ilişkin hiçbir sözcük bulunamaz.

Ülkelerimiz arasındaki tarihsel sınırı reddetme ve yapay bir «toprak sorunu» yaratma politikası çok tehlikeli bir politikadır. Lenin zamanında: «bırakalım bur-

juvazi sınırlar hakkında küçük dırıltılarına ve ticaretlerine başlasın, tüm ülkelerin ve ulusların işçileri bu gibi şeyler yüzünden kavga etmezler.» demiştir.

Ayrıca, Chou En Lai'ın 1960 Ekim'inde Edgar Snow'a «eğer herkes çok eski tarihlere dayanan sorunlarla uğraşmaya başlarsa, dünya tam bir kargaşa içine düşer. Örneğin, Amerika B.D. 200 yıldan az bir süre önce bağımsızlığına kavuşmuş olduğuna göre, yeniden İngiliz egemenliğine girmesi gerekir.» dediğini hatırlatmak gerekir.

Pekin, hiçbir zaman, büyük bir başarıyla bütün komşularıyla sınırlarını çizdiğini ve sınır-anlaşmaları imzaladığını vurgulamaktan yorulmaz: Burma, Nepal, Afganistan, Pakistan ve Mogolistan. Ancak, maoistlerin komşularıyla sınır konusunda provokasyonlar yaptıktan vazgeçemedikleri ve Hindistan ve S.B. ile sınır sorununu kasten çözümlemedikleri gözden kaçmamaktadır.

Toprak sorunları konusunda maoist tutumu incelersek Çin'in tarihine bakarak, Çin imparatorlarının yayılma özlemlerini ve birçok komşularının vasalları olduğu Çin imparatorluğunun altın çağını geri getirmeyi düşleyen Çin milliyetçilerinin, şovenist istemlerini dikkate almak gerekir. Kazaen, Pekin'in, bu tür düş ve özlemlere dayanan karanlık mantığını izlersek, şimdiki Asya haritasını yeniden parçalara bölmek gerekecektir. Haritanın yeniden gözden geçirilmesi için hangi dönem temel olarak alınacaktır: Çin devletinin küçük bir toprağı olduğu dönemi mi? yoksa feodal Çin'in tüm komşu ülke ve alanlara yayıldığı en güçlü dönemini mi? Maoistlerin toprakla ilgili şikayetlerinin ardında uzak geçmişe dayanan ve Büyük-Han Hegemonyası olarak tanımlanabilecek genişleme emellerinin yattığı açıktır; bu da, maoistlerin antisovyetizm kışkırtmalarını açıklamaktadır.

Çin-Sovyet sınırında yapay gerginlikler yaratma po-

litikası, özerk Sinkiang bölgesinde oturanların toplu olarak Sovyet topraklarına geçmelerine neden olmuştur. 60 binden fazla Sinkianglı, çoğunluğu kazak ve uygur olmak üzere, 1962 ilkbaharında sınırı geçerek Sovyet topraklarına geçmişlerdir. Bunu da Pekin'in ulus ayrımcılığı ve baskı politikasını kabul etmedikleri için yaptıklarını söylemişlerdir.

Aralarında birçok çocuk ve yaşlı bulunan bu pejmürde ve aç göçmenler beklenmedik bir zamanda Sovyet hükümetini zor bir sorunla karşı karşıya bırakmışlardır. Sovyetler otoriteleri göçmenlere yardım etmek için hiçbir çabadan kaçınmamış, Çin hükümetinden toplu sınır saldırılarına karşı acil önlem almasını istemiştir. Sovyet otoriteleri, Pekin'e olay bölgesine temsilci gönderilerek Sovyet temsilcileriyle birlikte sınırı geçen halka geri dönmelerinin telkin edilmesini önermiştir.

Sorun oldukça açık gözükmekteydi: Sovyet sınırı ihlâl edilmişti. Sovyet hükümeti Çin'e dost bir ülke gözüyle bakarak bu olayın dostça çözümlenmesini önerdi. Çin liderleri nasıl bir tavır aldı? Pekin, önerileri görüşmeleri ve sorunun insanca çözümlenmesini sert bir biçimde reddetmişti. Sinkiang halkının bir ay kadar süren bu göçünü durdurmak için hiçbir önlem almayan Çin hükümeti, Sovyet sınır bekçilerinin, göçedenleri zor kullanarak geri göndermelerini istemişti.

Kendi kendimize şu soruyu sorabiliriz? binlerce Sinkianglının göçetmeye hazırlandığını bilmemesi olanaksız olan Çin hükümeti niçin göçleri önlemek için hiçbir girişimde bulunmamıştı? Binlerce göçmenin Sovyet sınırına yöneldiğine tanık olan Çin sınır otoriteleri neden onları durdurmak için hiçbir şey yapmamış, aksine göçmenlerin dediklerine göre her türlü kolaylığı göstermişlerdi? Kuldja ve Chuguchak'taki görevliler kendilerinden Sovyet sınırını geçmek için vize isteyenlere «vi-

zesiz geçebileceklerini» ve resmi izne gerek olmadığını söylemişlerdi. Çin otoriteleri sınıra gitmek isteyenlere serbest bilet dağıtmış ve eşyaları özel olarak sağlanan araçlarla gönderilmişti. Hergün, 10-12 kadar kamyon, 40, 50 kişi taşıyarak Kuldja'dan sınıra doğru hareket etmiş, sınırdan birkaç kilometre ötede göçmenleri indirmiş ve bu göçmenler Çin sınır bekçilerinin cesaret vermesi üzerine sınırı yaya geçmişlerdi.

Toplu sınır geçmelerin, Çin-Sovyet ilişkilerini daha da kötüleştirmek için bunu kullanmak isteyen Çin otoritelerinin suç ortaklığıyla yapılmış olduğu yeteri kadar açıktır; aynı zamanda daha sonra atom deney alanı olarak kullanılacak olan Sinkiang, tanık olmaları istenmeyen Çinli olmayan halklardan temizlenmiş oluyordu. Bu amacın uygulanması için izlenen politika hem kıstırtıcı hem de insanlık dışıydı.

ÇHC hükümetinin önceleri Sinkiang göçünü «hoş olmayan» bir olay olarak resmen açıklamasına karşın, daha sonra «Sovyetler Birliği'ni Çin sınırında, onbinlerce Çin yurttaşının kaçmasına neden olan yıkıcı faaliyetlerde bulunmakla suçlamış» olduğuna da işaret etmek gerekir.

ÇKP liderlerinin kendi halkını ve diğer halkları yalıltması mümkün olmadığı gibi, başlıcaları ulusal azınlıklar olmak üzere binlerce kişinin Çin'den kitlesel olarak kaçmasına yolaçan iç politikadaki yanlışlıklarının sorumluluğunu S.B.'ne yüklemeyi de başaramamışlardır. 1960-62 yılları, binlerce Çin'inin yalnızca S.B.'ne değil diğer sınır komşusu ülkelere göç etmesine tanık olmuştur. S.B. bundan da mı sorumludur? Veya, acaba insanların Çin'den kaçmaya devam etmesinden, örneğin Honk-Kong veya Macao'ya kaçmasından da Sovyet temsilcileri mi sorumludur?

Bu arada Sovyet otoriteleri, Sinkiang'dan Sovyet ta-

rafına izinsiz geçenleri geri dönmeleri için ikna etmeye çalışıyordu. Sovyet tarafının tutumu sayesinde 1963'te yasadışı olarak sınırı geçen 500 kadar göçmen Çin'e geri dönmeyi kabul ettiler. Bu, daha sonra birçoklarının geri dönmesine yol açan iyi bir örnek olmuştu. Fakat Çin otoriteleri göçmenleri kabul etmediler. Dahası, iki yıl süre ile Çin hükümeti konuyu görüşmeye ilişkin Sovyet önerilerini inatla geri çevirdi. Çin otoriteleri, Sovyetler Birliği'ne geçmiş olan halkla görüşmeler yapmayı da reddettiler. 19 Haziran 1964'te yapılan Sovyet önerisine cevaben ÇHC Dışişleri Bakanlığı Çin'e dönmek isteyen göçmenleri kabul etmeyi reddederek, toplam 60.000 göçmenin koşulsuz geri verilmesini istedi. ÇHC hükümeti Sovyetlerin göçmenleri geri göndermek için zora başvurmada, silah kullanmada ısrar etti. Pekin, doğal olarak Sovyet halkının böyle insanlık dışı bir eyleme girmeyeceğinin bilincindeydi. Aynı zamanda, ÇHC hükümeti, sınırı geçen halkın arasına temsilciler gönderilerek durumun anlatılmasına ilişkin Sovyet önerisini de reddetti ve «bunu hiçbir zaman yapmayacağını» açıkladı. Bu durumda da maoistlerin soruna çözüm bulmaya niyetli olmadıkları, sorunu bulandırmak için bütün olanakları kullandıkları açıktır.

İÇİŞLERİNE KARIŞMA

Pekin'in SSCB'ye karşı düşmanca politikası, 1960 yıllarının başlarında SBKP ve Sovyet devletinin içişlerine karışma girişimlerinde çok açıkça görülmüştür. Bu tür müdahale yalnızca sosyalist devletler arasındaki ilişkilerin ve 14 Şubat 1950 tarihli Sovyet-Çin anlaşmasının ilkelerine ters düşmekle kalmamış, devletlerarası ilişkilerde kabul edilen genel kurallara da aykırı nitelik taşımıştır.

ÇKP liderleri antisovyetçi propagandayı yalnız Çin’de değil S.B.’nde de başlatmanın doğru olacağını düşünmüş ve kendi kendilerine, Sovyet halkını «eğitme görevini» üstlenmişlerdi. Maoistler bir yandan «Parti baba» gibi gösterişli sloganlar atıyor, bir yandan da başkalarına etiketler takıp duruyorlardı. Fakat bu gevezelikler Pekin’in emellerini, büyük Han eylemlerini hatırlatıyordu. 60 yıllarının başlarında, Sovyetlerdeki Çin örgütlerinin temsilcileri, öğrencileri, turistler, Pekin-Moskova treninde yolculuk edenler, ve Çin delegasyonu üyeleri SSCB toprakları üzerinde düşmanca propagandaya başladılar. Sovyet halkına iftiracı yayın dağıtmaya ve halk arasında tahrik edici söylenti ve uydurmalar yaymaya başladılar. Aynı amaçlarla Pekin radyosunda Sovyet dilinde yayınlar yapılıyordu. Bu yayınlarda Sovyet halkına «sosyalizmin nasıl kurulacağı» ve «devrimin nasıl savunulacağı» konusunda nasihatler veriliyordu.

Batı’da «sovyetolojistler» avuçlarını neşeyle ovuşturuyorlar ve Pekin ve temsilcilerinin Sovyet Komünist Partisi ve Sovyet halkı hakkındaki uydurmalarını, Sovyet toplumunun «yozlaştığı» ve «SSCB’de kapitalizmin kurulduğu» iddialarını yaymalarını izliyorlardı.

SSCB’nin egemenliğine, ve içişlerine yapılan bu müdahale karşısındaki tepkisi üzerine resmi protestolara ÇHC Dışişleri Bakanlığı, 1 Mart 1964 tarihli yazısında «Çin otoritelerinin bu çalışmaları yapmaya hakkı olduğu» şeklinde bir açıklama yaptı.

Pekin 20 yıla yakın süredir inatla Sovyet halkını SBKP liderlerine ve Sovyet devletine karşı kışkırtmaya devam etmekte, Çin radyo yayınları doğrudan Sovyet devletine yönelen çeşitli kışkırtıcı çağrılar yapmaktadır. Sınıf düşmanlarımız bu tür davranışlara giriştiğinde halkımız bunları utanç verici kışkırtmalar olarak değerlen-

dirmektedir. Sosyalizme bağılı olduklarını iddia edenlerin bu tür faaliyetlerini acaba, nasıl değerlendiriyorlar? Aslında Pekin liderlerinin hala Sovyet halkını SBKP'den ve üyelerini Merkez Komiteden koparma, ona yabancılaştırma çabalarının boşa olduğunu anlamadıklarına hayret etmek gerekir. Sovyet halkı zaman zaman, maoistlerin yıkıcı faaliyetlerini protesto etmiştir.

Maoistlerin SSCB'ye karşı giriştikleri faaliyetleri özü gereği Pekin'in 60 yıllarında yapmış olduğu gibi SBKP ile ÇKP arasındaki ideolojik ayrılıklar olarak değerlendiremeyiz. Şimdi artık, bir zamanlar Çin liderlerinin sırf kendi antisovyetçi faaliyetlerini haklı göstermek için kullandıkları bu ayrılıkların ikinci dereceden olduğu görülmüştür. Maoistler, zamanımızın hayati sorunları konusunda tartışmayı çoktan unutmuşlardı. Tartışma yalnızca, 60'ların başlarında, anlaşmazlık yaratmak için bir bahane idi.

Gerçekten de, hiçkimse, Çin-Sovyet sınırındaki silahlı kışkırtmaları ve uluslararası alanda S.B.'ne karşı girişilen yıkıcı faaliyetleri kimse ideolojik ayrılıklar olarak açıklayamaz. SSCB ve diğer sosyalist devletlere karşı, elaltındaki bütün olanakları ve yöntemleri en geniş biçimde kullanarak yapılan politik mücadelenin maoistlerin gerçek «platformu» olduğunu hiçbir yalanlama gizleyemez.

Pekin liderleri, «Üç dünya teorisini» açıklarken, «S.B.'ne karşı geniş bir kampanya'ya girişmek» için emperyalist ülkeler dahil olmak üzere, ulusların «geniş bir cephe» kurmaları gerektiğini açıkça ileri sürüyorlardı.

Çin liderleri, «genel çizgileri» için «10 bin yıllık» uzlaşmasız bir mücadeleye girmeye hazır olduklarını çağımızın bütün devrimci güçlerine bu mücadeleyi dayatmak girişimlerini sürdüreceklerini söylemekten yorulmuyor-

lardı. SBKP ve dünyanın dost partileri, ortakça tasarladıkları Moskova Toplantılarının belgelerinde yeralan düşünce ve görüşlere sadık kalarak ilke sorunlarında taviz vermeyecek ve marksizm-leninizm'den bir adım bile geri çekilmeyecek, ve sürekli olarak sosyalist toplumun ve dünya komünist hareketinin tek gerçek temelde: marksist - leninist öğreti doğrultusunda sağlamlaşması için çaba göstereceklerdir. İdeolojik farklılıklar ne kadar keskin olursa olsun, S.B. hiçbir zaman S.B. ile Çin arasındaki devletlerarası ilişkileri etkilemesine izin vermemiştir.

SBKP ile ÇKP arasında ilk zorluklar ortaya çıkınca, Sovyetler Birliği Komünist Partisi yalnızca genel açıklamalar yapmamış, enternasyonalizm anlayışına uygun olarak, ekonomik ve kültürel bağları düzeltmek ve geliştirmek ve SSCB ile Çin'in dış politika faaliyetlerini eşdüzenlemek (koordine etmek) amacıyla somut öneriler getirmeyi sürdürmüştür. SBKP Merkez Komitesinin 29 Kasım 1963 tarihli yazısında, ve diğer belgelerinde, Çin - Sovyet ilişkilerinin gelişmesi için bir program çizilmiştir.

Fakat, ÇKP Merkez Komitesi, SBKP'nin girişimine cevap verme isteğini göstermedi. ÇKP M.K.'nin 29 Şubat 1963 tarihli yazısı Sovyetlerin tüm yapıcı önerilerini bilmezlikten geliyordu. Maoistler Sovyet - Çin ilişkilerini kötüleştirmek için yeni bahaneler icadettiler ve gerçekleri en utanç verici biçimde çarpıtmaya çalıştılar. Bütün bunlar Çin liderlerinin durumun normalleşmesini kesinlikle istemediğini göstermekteydi. Tersine, Çin ile SSCB arasındaki gerginliği artırmak için ellerinden geleni yaptılar ve SSCB'ne karşı giderek artan düşmanca politikalarını sürdürdüler.

Bu gerçek SBKP Merkez Komitesinin 14 Temmuz 1963 tarihli açık mektubuna cevap olarak Jenmin Jihpao

ve Hunghchi gazetelerinde 1963'te yayınlanan serinin «sekizinci» ve «dokuzuncu» makalesinde gözler önüne seriliyordu. Bu makaleler Sovyet devlet ve sosyal düzeni hakkında saçma sapan yalanlar ve uydurmalarla, SBKP hakkında tahkir edici sözlerle doluydu. Nefret dolu yazarlar aslında SSCB'den çok sosyalist düşünce ve ilkeler üretimin ortak mülkiyetine, Komünist Partinin önderliğine ve sosyalist demokrasiye iftira ettiklerinin farkında değillerdi.

Pekin antisovyetçi politikasını tırmandırmaya devam etmektedir. Maoistlerin uydurmalar deposunda seçkin bir yeri olan yalanlardan biri de Sovyetler Birliği'nin «Çin'i askeri kontrol altına almak» istediği yalanıdır. Bunu 1958 yılında S.B.'nin «karma bir Çin-Sovyet» donanması oluşturulması ve bu donanmaya ortak kumanda edilmesine ilişkin önerisi sırasında ortaya atmışlardır. Maoistler bu tür çarpıtmaları resmî kanallarla da yaymışlardır. 1973 yılı Ekim ayında Çin Dışişleri Bakanını Birleşmiş Milletler toplantısında bu yalanı söylemiştir. Bu konu, Çin görevlilerinin yabancı konuklarıyla yaptıkları konuşmalarda değişmez bir konudur.

Gerçekler nelerdir? 1958 yılında ÇHC hükümeti S.B.'den resmen donanmasını güçlendirmede yardımcı olmasını istemişti. Bu isteğin özü çok açık olmadığından ve yaratacağı muhtemel karmaşık sorunlar nedeniyle Sovyet tarafı, Çin'e donanmasını kurmada nasıl yardımcı olunabileceğinin görüşülmesini ve ortak çabalarla bir çözüm bulunmasını önerdi. Yani, asıl sorun «ortak bir donanma» veya «ortak kumanda» sorunu değil, fakat Çin donanmasının yeniden donatımı için neler yapılması gerektiği ve Sovyetlerin nasıl bir katkısı olabileceğinin görüşüleceği bir kurul kurulması sorunu idi.

Fakat, Mao Tse Tung ve heyeti Sovyet önerisini çarpıtarak görünürde bu öneriyi antisovyetçi politikala-

rında bir saatli bomba; gerginliği artırmada bir bahane olarak kullanmaya karar vermişti. Bugün, maoistler bu öneriyi tehlikeli bir propaganda aracına çevirmişlerdir.

Bir keresinde Mao Tse Tung, ÇHC donanmasının onarımı isteğinin Çin tarafından yapıldığını kabul etmiş; hatta, bu konudaki bir projenin Çinlilerce hazırlanıp Moskova'ya gönderildiğini söylemişti. O zamanlar Sovyet tarafı sorunun karmaşıklığı nedeniyle Moskova'da görüşülmesinin daha doğru olacağına işaret etmişti.

Çin tarafına «kimin kime kumanda edeceği» ve «Sovyet üsleri» sorunlarının tartışılmayacağı iyice açıklanmıştı.

Tekrar tekrar açıklamalardan sonra Mao Tse - Tung, «bütün kara bulutların dağılmış» olduğunu ve «sorunun kapandığını» söylemek zorunda kalmıştı. Demek ki, «karma donanma sorunu» kışkırtıcı amaçla Çin liderleri tarafından ortaya atılmıştı.

Maoistler, Pasifik Okyanusunda gemilerin yönlendirilmesi için bir radyo istasyonu kurulması sorununu da aynı şekilde çarpıtmışlardı. Açıklamalarında, Japon basınına yaptıkları gibi, maoistler bu olayı ÇHC'nin egemenliğine karşı Sovyet saldırısı olarak tanımlamışlardı.

1958 yılında yapılan Sovyet - Çin görüşmelerinde, Sovyet temsilcileri S.B.'nin bu istasyon üzerinde hiçbir hak iddia etmediğini ve istasyonun Çin'e ait olduğunu söyledikleri doğrudur. Sovyet tarafı eşit haklarla bir istasyon kurulması için anlaşma önerisinde bulunmuş ve ÇHC'nin savunması için uzak doğu'daki Sovyet radyo istasyonlarını kullanabileceği görüşünü savunmuştu. Çin temsilcileri bir istasyon kurulmasına karşı çıkmamışlar ve «Çin hükümetinin parasıyla kurulabileceğini» ve istasyonun Sovyetler Birliği ve Çin tarafından «ortak» kurulabileceğini söylemişlerdi. Sovyet önerisi hiçbir za-

man Çin egemenliğine haksızlıkta bulunmamış, fakat ÇHC'ne yardım isteğini sergilemiştir. Çin temsilcileri kuşkularını belirtir belirtmez, (bu kuşkular daha sonra Çin'in egemenlik haklarına saldırı şeklinde ortaya çıkmıştı) radyo istasyonu kurulması sorunu kapanmıştı.

Sovyet - Çin ilişkileri tarahindeki bu ve diğer olaylar maoistlerin devletlerimiz arasındaki ilişkileri Çin'i «hakarete uğramış taraf» veya antisovyet kampanyalarına bahane olarak gösteren kışkırtıcı amaçlarda kullandıklarını açıkça ortaya koymaktadır.

*SBKP MERKEZ KOMİTESİ'NİN EKİM AYI
TOPLANTISINDAN SONRA SOVYET - ÇİN
İLİŞKİLERİNİ NORMALE DÖNÜŞTÜRME
ÇABALARI (1964)*

Ekim 1964'te yapılan SBKP Merkez Komitesi toplantısından sonra Sovyet - Çin ilişkileri alanında önemli yapıcı çalışmalar sürdürüldü. SBKP Merkez Komitesi, ciddi ideolojik ayrılıklar olmasına rağmen, bütün pratik faaliyetlerde ve herşeyden önce, emperyalizme karşı mücadelede ve devletlerarası bağları güçlendirmede birlik için çaba göstermenin zorunlu olduğu inancından hareket etti.

Diğer marksist - leninist partilerin desteğiyle SBKP tek taraflı olarak ÇKP liderlerinin görüş ve faaliyetlerini basında eleştirmeyi bıraktı. Böylece SBKP Merkez Komitesi ÇKP Merkez Komitesi arasında doğrudan doğruya temasların yeniden başlaması ümidi belirmişti. Fakat, Pekin bu tutuma karşılık vermedi ve antisovyetçi propagandaya devam etti. Buna rağmen, SBKP Merkez Komitesi, yüksek düzeyde görüşmelerin Çin - Sovyet ilişkilerinin normale dönmesi için yollar aramada yararlı olacağını ümit ederek, 1964 yılında, Ekim Devrimi'nin

47. yıldönümüne Çin'den parti ve hükümet delegasyonunu Moskova'ya davet etti.

Aralarında Chou En-Lai ve Kang Sheng'in de bulunduğu Çin delegasyonunun Moskova'daki tutumu, Pekin'in SBKP üzerinde baskı kurma ve SBKP'yi ilkeli tavrından vazgeçirmeye çalıştığını göstermişti. Çin delegasyonu, SBKP'nin kendilerine karşı dostça davranmadığını göstermeye çalışan birçok olay icat etmiş ve Moskova'da bulunan diğer dost ülkelerin ve partilerin liderlerinin «çağdaş revizyonizmin iflası», «Mao Tse Tung'un düşüncelerinin zaferi» gibi sloganlar kullanarak beyinlerini yıkamaya; sosyalist toplum ilişkilerine ve dünya komünist hareketine nifak sokmaya çalışmışlardı.

Çin tarafı, tarafların ilişkileri tarihinde görülmedik bir istek ortaya atarak, SBKP'den 20, 21 ve 22. kongre kararlarına dayanan politikasını, Komünist Partinin programını ve 1957 ve 1960 Moskova görüşmelerinin belgelerini yeniden gözden geçirmesini, «Mao Tse Tung'un düşünceleri»ni benimseyerek, Çin «genel çizgisi»nin «25 noktasını» teorik temel olarak kabul etmesini; Çin - Sovyet ilişkilerinin normale dönmesinde vazgeçilmez koşul olarak istedi. ÇKP liderlerinin yalnızca SBKP'yi etki altına almayı değil, sosyalist toplum ve dünya devrimci hareketinde hakimiyet kurmak için yolu temizlemeyi amaçladıkları belliydi.

Bu girişimler başarısızlıkla sonuçlandı. Çin delegasyonuna, SBKP kongrelerinin politik çizgisinin ve Parti programının bütün partinin ve Sovyet halkının iradesini ifade ettiği anlatıldı.

Sovyet - Çin ilişkilerinin somut biçimlerine ilişkin olarak da görüşmelerde SBKP tavrının anahatları açıkça ve kesin biçimde belirtildi. SBKP, ÇKP ile kendilerini ayıran konulardan değil, ortak konulardan başlamak gerektiğini ve en doğru yaklaşımın, araya ayrılık girdiğine

göre durumun normale dönmesi için yol aramak olduğuna inanıyordu. SBKP açık polemiklere son verilmesini, antiemperyalist cephenin güçlendirilmesi ile SBKP ve ÇKP'nin ne gibi ortak önlemler alabileceğinin tartışılmasını ve Çin - Sovyet devletlerarası ilişkilerin pratik yönleri konusunda görüşülmesini savundu.

ÇKP liderleri açık polemiklere son verilmesi önerisini geri çevirdiler. SBKP'nin polemikleri dostça tartışmaların sınırları içinde bırakma önerisini de reddettiler.

Çok değişik amaçları olan maoistlere, SBKP'nin yapıcı önerileri fayda etmedi. ÇKP temsilcileri, her şeyi bahane ederek toplantının havasını zehirllemeye çalıştılar. Pekin'in talimatıyla dost tarafların dünya devrimci hareketinin birliğini güçlendirmek ve uluslararası bir toplantı için yaptıkları çalışmalarını bölme girişiminde bulundular.

ÇKP delegasyonundaki Çin temsilcileri antiemperyalist cepheyi güçlendirmede somut önlemleri dikkate almaktan kaçındılar ve; daha sonra da ortaya çıktığı gibi, Sovyet - Çin ilişkilerini görüşmek için isteksizdiler. Ve ilişkilerin normale dönmesi için hiçbir olumlu öneride bulunmadılar.

Bunun üzerine, Sovyet delegasyonu önemli bir yeni öneri getirdi: Pekin liderlerinin seçeceği en kısa bir zamanda SBKP ile ÇKP temsilcileri arasında bir zirve toplantısı yapmak, ve birçok konuda görüşmek, iki parti ve iki ülke arasındaki güven ilişkilerini yeniden kurmak ve birliği sağlamlaştırmak. Sovyet tarafı böyle bir toplantının Moskova'da veya Pekin'de yapılmasına hazırdı. Fakat ÇKP liderleri bu öneriyi desteklemediler.

Sovyet tarafı, Çin'e gerçekleştirmeleri halinde devletlerarası ilişkilerin oldukça iyileşebileceği çok sayıda yapıcı öneride bulunmuştu. Bu girişimlerden bazılarını içeren bir liste; önyargısı olmayan bir kimseye, S.B.'nin

iyi niyetli davrandığını göstermeye yetecektir. S.B. 8 Temmuz 1970 tarihinde, S.B. ile ÇHC hükümetlerinin varolan sınırlara ilişkin hiçbir istemleri bulunmadığına ve bu durumu korumaya kararlı olduklarına ilişkin bir ortak açıklama yapılmasını önerdi. Bu öneriyi, Sovyetler'in himaye ettiği ve Çin hükümetine 15 Ocak 1971'de sunulan «Kuvvete Başvurmama Anlaşması» ve S.B. ile ÇHC arasında kara, deniz ve havada hiçbir silah kullanmama ve bu tür saldırılara ilişkin tehditte bulunmama-yı içeren bir saldırmazlık anlaşması önerileri takip etti. Anlaşma tasarısı Çin hükümetine 14 Haziran 1973'te sunuldu. Bu ve buna benzer, bilim, teknoloji, kamu sağlık hizmetleri, spor alanlarında işbirliğinin geliştirilmesi, Sovyet - Çin dostluk dernekleri, sınır bölgesindeki nehirlerde ve Amur ovasında, gemiciliğin geliştirilmesi konularında birçok öneri Çin'e son aylarda S.B. tarafından yapılmıştı.

Böylece, S.B. sözde ve fiilde, iyi komşuluk ilkelerinde SSCB ile ÇHC arasında çözümlenemeyecek hiçbir sorun olmadığını göstermişti. S.B. her zaman Çin tarafından gelen yapıcı girişimleri anlayışla karşılamaya hazır-
dı. Fakat Çin, bu tür girişimlerde bulunmadığı gibi, S.B.'nin yapıcı önerilerine olumlu bir cevap da vermedi; bu önerilerden birçoğunu görmezlikten geldi ve diğerlerini hiçbir geçerli neden olmadan reddetti.

Maoist liderler, Sovyet - Çin ilişkilerini iyileştirme istememelerini dünya kamuoyunda doğrulamak için kaçamak yapmak ve çeşitli bahaneler icat etmek zorunda kalmışlar; Pekin liderleri, «Çin kısır döngüleri» diye adlandırabileceğimiz döngüler icat etmişlerdir.

İlk «kısır döngü» şudur: Bir yandan sınır sorununun çözümü için en küçük bir iyileşme belirtisini, belirsiz hale getirmekte, öte yandan Çin - Sovyet ilişkilerinde sınır sorununun çözümünde ilerleme kaydedilmesi

bütün diğer sorunlardan önceliklidir demektedirler. İlerleme onlar için kendi saçma ve kabul edilmesi olanaksız önerilerinin S.B. tarafından kabul edilmesidir. Örneğin: Sovyetlere ait binlerce km. karelik toprağın verilmesinin görüşmeler başlamadan kabul edilmesi Sovyet tarafının bu dayanaksız istemi reddetmesi üzerine Pekin liderleri Sovyet - Çin ilişkileriyle ilgili diğer sorunları tartışmayı da reddetmişlerdir.

İkinci kısır döngü: Kuvvet kullanmama veya saldırı-mazlık anlaşmasına ilişkin Sovyet önerisiyle ilgilidir. Pekin liderleri bu tür anlaşmalar imzalamanın gerekli olmadığını çünkü, SSCB ve ÇHC'nin 1950 yılında dostluk, ittifak ve karşılıklı yardım anlaşmasını imzaladıklarını söylemekte; fakat, Sovyet tarafının bu anlaşmanın bağlantılarını yeniden tasdik etme önerisini Pekin liderleri reddetmektedirler. Aynı zamanda, Çin yetkilileri, yabancı temsilcilerle yaptıkları görüşmelerde S.B. ile 1950 yılında yapılan anlaşmayı bir kâğıt parçası olarak tanımlamaktadırlar. Eğer buna mantık diyebilirsek işte bu, maoistlerin mantığıdır.

ÇHC liderleri, S.B.'nin Çin'e karşı politikası hakkındaki gerçekleri ve S.B.'nin Sovyet - Çin ilişkilerini iyileştirmek için gösterdiği çabaları gizlemeye çalışmaktadırlar. Sovyetlerce, durumu normale döndürmek ve hükümetler düzeyinde ilişkileri geliştirmek için attıkları adımlar Çin liderleri tarafından ya bilmezlikten gelinmiş, ya da çarpıtılmıştır.

Mao Tse Tung'un ölümünden sonra S.B., içtenliğini ve ÇHC ile ilişkileri iyileştirmek isteğini kanıtlayan birçok girişimlerde bulunmuştur.

1976 yılının Eylül sonunda açılan Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 31. oturumunda Sovyet delegasyonuna başkanlık eden Andrei Gromiko, S.B.'nin ÇHC ile ilişkilerine büyük önem verdiğini, Sovyet - Çin ilişkilerinin

normale dönmesinin Asya'da genel olarak ve tüm uluslararası alanda olumlu etki yapacağını söylemiş; «ÇHC ile ilgili olarak tavrımız SBKP'nin 25. Kongresinde açıkça belirlenmiştir. Bu tavrımız bugün bütün gücüyle geçerlidir» demiştir.

SSCB Yüksek Şurası Başkanlığı ve Bakanlar Konseyinin ÇHC 27. kuruluş yıldönümü nedeniyle gönderdiği mesajda Çin halkına karşı dostça duygular da belirtilmişti. Bu mesajda, «SSCB ile ÇHC ilişkilerinin normale dönmesi ve ilişkilerin eşitlik, egemenliğe ve toprak bütünlüğüne saygı ve içişlerine karışmama ilkeleri temelinde gelişmesi, sosyalizmin ve komünizmin kurulmasını ve tüm dünyada barış ve güvenliğin sağlanlaştırılmasını isteyen her iki ülkenin halklarının hayatı çıkarlarına hizmet edecektir» denmekteydi.

1976, Ekim ayında SBKP Merkez Komitesi bir toplantı yapmış, bu toplantıda S.B. Komünist Partisi Genel Sekreteri Leonid Brejnev ÇHC ile ilişkilerin gelişmesinde S.B.'nin ilkeli tavrının anahatlarını belirtmiştir. Bu toplantıda Çin'in karmaşık bir politik sürece girdiği ve gelecekteki dış politikasını nasıl sürdüreceğinin tahmin edileceğini vurgulamıştır. Fakat, bugün Pekin liderlerinin son 15 yılda izledikleri dış politika tüm dünyanın gözünde Çin'in itibarını sarsmıştır. Leonid Brejnev «S.B., ise sürekli olarak Çin ile ilişkilerini iyileştirme çabalarını sürdürmüştür. Şunu belirtmek gerekir ki, bize göre SSCB ile ÇHC arasında iyi komşuluk ilkesinde çözümlenemeyecek hiçbir sorun yoktur. Bu hedefimiz için çalışmaya devam edeceğiz. Konu, karşı tarafın alacağı tavıra bağlı olacaktır.» demiştir.

S.B.'nin ÇHC ile ilişkilerini normalleştirme politikasına Pekin'in yeni liderleri nasıl tepki gösterdiler? İlk aylarda eski çizgiyi devam ettirdiler ve Pekin'in anti sovyetçi politikasını bırakma niyetinde olmadıklarını

gösterdiler. Dahası, yeni Çin liderleri bu politikaya bağlılıklarını her yolla vurguladılar ve her fırsatta S.B.'ne karşı uzlaşmazlık ve düşmanlıklarını sergilediler.

28 Şubat 1977'de, sınır sorunlarıyla ilgili görüşmelerde, Sovyet delegasyonunun başkanı Dışişleri Bakan Vekili L. İlichev, Pekin'den Moskova'ya döndü. Birkez daha Çinliler nedeniyle görüşmeler hiçbir sonuca varmamıştı. Pekin, tüm Sovyet önerilerini tartışmadan reddetmiş, önerilerin gerçekleşmesi için koşulların olgunlaşmadığına işaret etmişlerdi. Çin temsilcileri polemiklerin bırakılması ve iyi niyetli bir havanın yaratılmasına ilişkin Sovyet önerisine cevap olarak: «İlke sorunlarına ilişkin (antisovyet propaganda ve SSCB'nin içişlerine karışmayı da içeren) iddiaların kaçınılmaz olarak devam edeceğini ve SSCB'nin «politik çizgisinin yanlış olduğunu kamuoyunda kabullenip bu yanlışlıkları tekrarlamamak için önlemler alınca» kadar 10 bin yıl daha sürebileceğini» söylemişlerdir.

Doğal olarak bu sözlere uygun bir cevap verilmiştir. Bu tahriklerin bir amacı da, S.B.'nin Çin'e karşı ilkel tavrını terketmesini sağlamak ve SSCB'ye karşı mücadele etmek için Çin «davasında» taze olaylar yaratmaktı. Fakat bütün bu girişimler boşa çıkmıştı.

ÇHC ile ilişkilerin gelişmesine ilişkin Sovyet görüşü, 7 Haziran 1977'de Japon gazetesi Asahi'de yayınlanan, Leonid Brejnev'in gazeteci Shoryu Hata'nın sorularına verdiği cevaplarda belirtilmiştir.

«Çin ile ilişkilerimizi hükümetler düzeyinde normale döndürmek için çalışıyoruz. Ülkelerimiz arasında gerçek ve iyi komşuluk ilişkilerinin kurulması yalnızca SSCB ve ÇHC için değil bütün olarak uluslararası alanda da büyük önem taşımaktadır.

«S.B. ile Çin arasındaki ilişkilerin gelişmesindeki

boşluğa neden olan karşı taraftır. Çin'in yeni liderleri, ne yazık ki eski ve aşınmış yola devam etmektedirler. Yumuşama'ya karşı girişilen kampanyanın sürdüğü ve silahsızlanmaya ilişkin bütün önlemlerin engellendiği inkâr edilemez bir gerçektir.»

Çin Komünist Partisi Merkez Komitesinin 16 - 21 Temmuz 1977'de yapılan 10. toplantısında, yeni ÇKP liderlerinin eski tavırlara bağlı olacaklarını ve iç ve dış politikada maoist kurallara uymaya devam edeceklerini resmen tekrarlamışlardı.

Bu toplantı 12 - 18 Ağustos 1977'de toplanan ÇKP 11. Kongresinin bir hazırlığıydı. Bu kongrede Çin Komünist Partisi Mao Tse - Tung'un dış politikasına bağlılığını tekrarladı, büyük güç politikasını ve militarist doktrini onayladı, Sovyetler Birliği'ne ve gelecekte diğer sosyalist ülkelere karşı mücadele etmeye kararlı olduklarını açıkladı ve SSCB Komünist Partisi ve S.B.'ne karşı polemiklerini sürdürdü.

1978 yılında ÇHC liderleri tarafından alınan önlemler ve dış politikaları, Mao'suz Mao çizgisini izlediklerini açıkça ortaya koymaktadır. 1978 baharında yapılan Ulusal Halk Kongresi oturumunda ve ÇHC'nin yeni anayasasında, Çin liderlerinin büyük güç ve antisovyet platformu daha da geliştirildi.

Ulusal Halk Kongresinin Sovyet - Çin ilişkilerini ilgilendiren en önemli yanı, ÇHC en yüksek devlet organı olarak bu kongrenin Çin liderlerinin antisovyet politikasını tasdik etmesi, bu politik çizgiyi ülkenin anayasasına alması ve bu çizgiyi daha da geliştirmesidir. Şimdi, SSCB'ye ve müttefiklerine «sosyal emperyalizme» karşı mücadele, sadece parti hayatını yalnızca her parti üyesini değil, ÇHC'nin her yurttaşını bağlayan anayasal bir ögedir. Anayasa, S.B.'ni Çin'in en kötü düşma-

nı olarak tanımlayan ÇKP 11. Kongresi'ne göre uyarlanarak değiştirilmişti.

Çin Komünist Partisi'nin 11. Kongresinde Hua Kuo-Feng S.B.'ni «ülkelerine boyun eğdirme niyetinde olmakla» itham etmiş ve «Çin halkının savaşa hazır olması gerektiği yalnızca güçlü bir orduya sahip olmakla kalmayıp, güçlü hava ve deniz kuvvetlerine gerek olduğu» sonucuna varmıştı. Ulusal Halk Kongresi oturumunda Hua Kuo Feng bu ithamı tekrarlamış ve ekonomiyi geliştirmeyle askerî amaçlar arasında bağlantı kurmuştu. Böylece, antisovyetizm ÇHC'nin iç politikasındaki genel görevleri arasına girmişti.

SSCB ile doğrudan ilişkilerle ilgili olarak Hua Kuo Feng, Pekin liderlerinin eski tavrını bu oturumda da tekrarladı. Tek yeni unsur, Ulusal Halk Kongresinde Çin'in SSCB'den istediklerini tekrarlaması, böylece bu istemleri resmî kılması idi. Bu istemlerin genel içeriği, 11 Eylül 1969'da yapılan S.B. ile Çin hükümet başkanlarının karşılıklı anlayış toplantısı'nın çarpıtılmış biçimiydi. O toplantıda hükümet başkanları, ne Pekin havaalanında yapılan konuşmanın konusunu, ne de sınır sorunu ile ilgili hükümet düzeyindeki görüşmelerin gelişmeleri konusunda açıklama yapmamak üzere anlaşmışlardı. Ulusal Halk Kongresi oturumunda ve daha sonra 13 Mart 1978'de Jenmin Jihpao'da «karşılıklı anlayış»tan ne anladıklarını kamuoyuna açıklayarak Çin tarafı, önemli bir sözü çiğnemiş oldu. Eylül 1969'da yapılan hükümet başkanları görüşmesinde neler olduğunu açığa çıkarma gereği doğdu.

Hükümet başkanlarının toplantısında, iki grupta toplanabilecek sorunlar görüşülmüştü. Birinci grup, üzerinde anlaşmaya varılan, veya varılmakta olan sorunları, ikinci grup ise anlaşmazlık ve muhalefet konularını içermekteydi.

Her iki taraf elçilik ilişkilerini yeniden kurmak, ticaret kapsamını artırmak v.b. konusunda anlaştılar. Hükümet başkanları aynı zamanda pazarlıklı bir sınır anlaşması yapılmasının devletlerarası ilişkileri normale dönüştürmede önemli bir bağlantı olacağı görüşünde birleştiler. Sınırlarda silahlı çatışmalara meydan vermeme, sınır anlaşması için görüşmelere başlama, mevcut sınır durumunu koruma (şimdiki durumun korunması için en önemli şeyin 11 Eylül 1969 tarihli toplantıya göre varolan sınırların tanınması olduğu) konularında geniş birliğine vardılar. İki hükümet başkanlarının toplantısının en önemli sonucu buydu.

Tarafların karşı görüşlerde oldukları ikinci gruptaki konular, «tartışmalı bölgeler», bu bölgelerde askerî personelin arttırılması ve ekonomik faaliyetlerin düzenlenmesi sorunlarını içermektedir. İki taraf, sınır sorununun ayrıntılarını görüşmeden önce, bugün Çin liderlerinin en çok sözünü ettiği sınırın şimdiki durumunun korunmasında anlaşmaya varılmasının gerekliliğinde görüş birliğine varamadılar.

Bu görüşmeler sırasında ele alınan konularla ilgili hiçbir bildiri imzalanmadı. Toplantıdan sonra, SSCB Bakanlar Konseyi Başkanı ve Çin Devlet Konseyi Başkanı 11 Eylül 1969'da ele alınan bütün sorunlarla ilgili yaklaşımlarını belirleyen yazışmalar yaptılar.

28 Eylül 1969 tarihli mektubunda Chou En-Lai, sınır bölgesinde durumu normale dönüştürmek ve gelecekte silahlı çatışmaları önlemek için «geçici önlemler»in anahatlarını belirtiyordu. Bu önlemler Sovyet topraklarında «tartışmalı bölgeler» bulunduğunun kabul edilmesini, Sovyet askerlerinin bu bölgeden geri çekilmesini ve Statüko anlaşması imzalanmasını yani 11 Eylül 1969 toplantısında Sovyetler'in reddettiği şeyleri içermektedir. Chou En-Lai mektubunda, hükümet başkanlarının bü-

tün bu konularda yalnızca, «görüşüklerini» kabul etmiş ve yukardaki önlemleri Sovyet Hükümet Başkanı bir yazı ile teyid ederse, bunun iki hükümet arasında bir anlaşma olmasını önermiştir.

SSCB Bakanlar Konseyi Başkanı 26.9.1969 tarihli cevabında, Sovyetler'in Çin Başbakanı tarafından getirilen önerileri kabul etmediğini tekrarlamıştır. Anlaşmazlık bulunduğu Chou En - Lai tarafından 6.10.1969 tarihli yazıda kabul edilmiştir.

Bu, Pekin liderlerinin bildiği bir şeydir. Buna rağmen, Çin tarafı, üzerinde anlaşmaya varılmış konularla, Sovyet tarafının kabul etmediği konuları ve her iki tarafın da yalnızca «görüşükleri» konuları biraraya koymuştur. «Hükümet Başkanlarının karşılıklı anlaşması» konusundaki Çin açıklaması bu şekilde yaratılmıştır.

Pekin'in istemlerinin özü nedir? Bir ultimatoom şeklinde sunulan bu istemler Sovyetler Birliği'nin ve dost Moğolistan'ın egemenliğine, toprak bütünlüğüne ve güvenliğine saldırıdır. Pekin'in hükümet başkanlarının karşılıklı anlaşmasından anladığı aslında, Sovyetler Birliği'nin, sınır sorunu ile ilgili görüşmelerin başlarnasından önce «tartışmalı bölgeler» konusunda Çin kavramını kabul etmesi ve böylelikle Sovyet topraklarının geniş bir kısmının (Belçika veya Hollanda büyüklüğünde 33 bin km. karelik toprakların) Çin'e ait olduğunu kabullenmesidir. SSCB tek taraflı olarak bu bölgeden askerî personeli geri çekmeli, sınırlarını gözetimsiz bırakmalı ve Sovyet halkını muhtemel Çin saldırılarına karşı korumaksız bırakmalı idi. Moğol hükümetinin isteği üzerine Moğolistan'da bulunan Sovyet askerî birliklerinin geri çekilmesi, bir dost devlet olan Moğolistan Halk Cumhuriyeti'nin egemenliğine ve varlığına karşı emeller besleyen Çin'e bırakmakla eş anlamlı olacaktı.

Bu istemler, Çin sınırlarına, Çin silahlı kuvvetlerinin giderek artan sayıda yığıldığı, Çin'in hem SSCB, hem de Moğolistan Halk Cumhuriyeti'nden toprak istemlerine ilişkin şikâyetle ve bu devletlere karşı saldırgan faaliyetlerde bulunduğu bir sırada getiriliyordu.

Ulusal Halk Kongresinin (1978) Mart ayı oturumu da Çin ile S.B. arasındaki ilişkilerde hiçbir olumlu değişiklik getirmemiş, ilişkileri daha da kızıştırmıştı. İlişkiler bugüne kadar gergin olarak sürmüştür. S.B.'ne karşı düşmanlık Pekin politikasının temelini oluşturmakta ve ÇHC içinde de geliştirilmektedir.

Pekin liderleri, SSCB'den toprak istemlerini; Mao Tse Tung'un ünlü 1964 tarihli «listesindeki» istemleri yalnızca teoriye dayandırmakla kalmayıp, bu «listeyi» pratikte uygulamak istemişlerdir. SSCB'ne yöneltilen bu istemler Pekin şovenistlerinin Çin'in hemen hemen bütün komşu ülkelerine karşı besledikleri yayılmacı saldırganlıklarını gizlemektedir. Bu istemlerin toplamı 3 milyon km. kareyi, ÇHC topraklarının üçte birinden fazlasını oluşturmaktadır.

Çin ile ilişkilerinde ülkemiz, SBKP'nin 25. Kongre kararlarını kararlılıkla ve bağlılıkla uygulamıştır. Bu kararlar, Pekin liderlerinin politikasına ve ideolojisine karşı mücadelenin yanı sıra, S.B.'nin Çin ile ilişkilerini barış içinde yan yana yaşama ilkesi temelinde normale dönüştürmeye hazır olduğunu açıkça göstermektedir.

S.B., 25. Kongre kararlarına uygun olarak, 24 Şubat 1978 tarihinde SSCB Yüksek Şurası Başkanlığından, Ulusal Halk Kongresi Sürekli Komitesine bir mesaj göndererek, ilişkilerin normalleşmesi yolunda önemli bir adım atmıştır. Bu mesajda, SSCB Yüksek Şurası Başkanlığı iki ülkenin S.B. ve ÇHC ilişkilerinin ilkeleri konusunda ortak bir açıklama yapmalarını önermiştir. S.B. her iki tarafın; ilişkilerin barış içinde yan yana ya-

şama ilkesine dayanarak kurulmasını, eşitlik, egemenlik ve toprak bütünlüğüne karşılıklı saygı, içişlerine karışmama ve kuvvet kullanmama ilkelerine sadık kalmayı açıklamalarını önermiştir.

9 Mart 1978'de Pekin liderleri bu önerileri şiddetle reddetmişlerdir. Ulusal Halk Kongresi Sürekli Komitesinin emirleriyle, Çin Dışişleri Bakanı gönderdiği yazıda iki ülke ilişkilerinin ilkelerini «boş bir açıklama» olarak nitelendirmiştir. Çin Dışişleri Bakanı, Hua Kuo-Feng'in Ulusal Halk Kongresi oturumunda yapmış olduğu istemleri bir ultimatoma biçiminde tekrarlamıştır.

Çin liderlerinin tavırları, sözlerinin gerçeklere uymadığını, ve SSCB ile ilişkilerini iyileştirmek istediklerine ilişkin açıklamalarının eylemleriyle desteklenmediğini göstermektedir.

Pekin liderlerinin antisovyet politikalarını inatla sürdürmelerine karşın, S.B.'nin ÇHC ile ilişkileri normale dönüştürmek için almış olduğu önlemler anlamını korumaktadır. Çünkü bu önlemler, Pekin'in kışkırtıcı planlarını ve Çin politikasının antisosyalist içeriğini su yüzüne çıkarmaktadır.

Sovyet girişimleri, Pekin liderlerinin tavrı ne olursa olsun, tüm dünyada SSCB ile ÇHC işbirliğinin normale dönüşmesi davasıyla içtenlikle ilgilenenler tarafından sempati ile karşılanmaktadır. Sovyet girişimlerinin bir anlamı da Çin halkına S.B.'nin iyi komşuluk ilişkilerini yeniden kurmak için her çabayı gösterdiğini ortaya koymasıdır.

Pekin'deki antisovyet politika yapanların taşkınlığı ve kapitalist kâhinlerin SSCB ile ÇHC arasında kesin bir ayrılığa ilişkin karanlık tahminlerine rağmen, marksizm-leninizm ve proleter sosyalist enternasyonalizminin öncülüğünde Sovyet halkı, Sovyet-Çin dostluğunun galip geleceği inancını korumaktadır.

Partimizin ve ulusumuzun Çin sorunu ile ilgili politikası, SBKP'nin 25. Kongresinde açıklanmıştır. Yoldaş L.I. Brejnev bu kongrede: «Çin ile ve diğer ülkelerle ilişkilerimizde, eşitlik, egemenlik ve toprak bütünlüğüne saygı, içişlerine karışmama ve kuvvet kullanmama ilkelerine sıkıca bağlı olduğumuzu tekrarlamak isteriz. Kısacası, Çin ile ilişkilerimizi barış içinde yanyana yaşama ilkelerine uygun olarak normale dönüştürmeye hazırız. Güvenerek söyleyebiliriz ki: Eğer Pekin gerçekten marksizm-leninizme dayanan bir politikaya dönerse, sosyalist ülkelere karşı düşmanlık politikasını terkeder ve sosyalist dünya ile işbirliği ve dayanışma yolunu seçerse, bizim tarafımızdan uygun cevap alacak ve SSCB ile ÇHC arasında iyi ilişkilerin sosyalist enternasyonalizm ilkeleri temelinde gelişmesi için olanaklar ortaya çıkacaktır» demiştir.

Sovyet ve Çin halkı arasındaki uzun yılların dostluğu ve işbirliği, S.B.'nin Çin halkına, Çin devrimine ve Çin'in sosyalist ilerlemesine karşı tavrının bir iyi niyet ve dostluk tavrı olduğunu kanıtlamıştır. SSCB, Çin'in başarılı bir sosyalist devlet olmasını istemektedir.

Dünyadaki komünistler ve sosyalizm dostları, «Çin politikasının kesin değişiminin temel nedenlerinin neler olduğunu» sormaktadırlar. Acaba bu Çin liderlerinin ulusal çıkarlarına, uluslararası çıkarlarından daha fazla önem vermeleri ve ülkeleri ve halkları için bazı avantajlar sağlamaya gayret etmeleri midir? Böyle bir politika anlaşılabilir, fakat enternasyonalizm ilkelerine aykırı olduğu için zor doğrulanabilir bir politikadır. Fakat sorun tümüyle çok daha ciddi ve karmaşıktır. Maoistlerin politikası, öncelikle Çin halkının ulusal çıkarlarını zarara sokmakta, dostlarının uluslararası desteğinden yoksun bırakmakta ve Çin emekçilerine ek olarak ekonomik zorluklar getirmektedir.

Dahası, SSCB ve diğer sosyalist ülkelerin çoğunluğuna karşı mücadele politikasını benimsemekle maoistler, Çin'de sosyalizmin kurulmasını, kendi emelleri uğruna feda etmeye hazırdırlar. Ülkenin üretici güçlerini kurmadan sosyalizmi kurmak mümkün değildir. Sosyalist toplumla bağlarını kopararak Çin liderleri, kendi ülkelerini, sanayileşme gibi zor bir görevi gerçekleştirmede, çıkar gütmeyen güvenilir bir yardımdan yoksun bırakmışlardır. Pekin'in bunu çok iyi bildiği açıktır. Daha önceki «komünizme hızlı ve doğrudan geçişle» ilgili açıklamalarına karşın, maoistler daha sonraki belgelerde, sosyalizmin kurulması için birçok nesilin gerektiği savını doğrulamaya çalışmışlardır. Bu da, Pekin politikasındaki keskin dönüşün Çin'in ulusal çıkarları gereği olduğu görüşünü çürütmektedir. Bunu maoistler, 60 yıllarının başlarında «sosyalizmin kurulmasında kendi kendine güvenme emekçi halktan yeni fedakârlıklar, ek olarak kemer sıkma önlemleri v.b. gerektirecektir» diyerek teyid etmişlerdir.

Sorunun kökeni nedir? Çin liderlerinin izledikleri, böylesine ciddi gerginliklere yol açan ve ülkelerinin ulusal çıkarlarını feda ettiren amaçlar nelerdir? Maoistlerin dediklerine bakılırsa, bütün bunlar devrim davasına bağlılıklarından ve emperyalizme karşı uzlaşmaz bir mücadele için kararlı olmalarındandır. Fakat bu sav gerçeklere dayanmamaktadır.

Uluslararası alanda, ayırmacı, sosyalist topluluğa karşı düşmanca bir politika izleyerek, ÇKP liderleri sosyalist bir devletin dış politikasının marksizm-leninizm ilkelerine ihanet etmişlerdir. 1959-62 döneminde Çin-Hint sınır tartışması sırasında Pekin'in aldığı tavır isabetli bir örnektir. Hindistan ile askerî bir çatışmanın, sosyalist ülkelerin izlediği Hindistan'ın da her zaman desteklemiş olduğu barış içinde yanyana yaşama politi-

kasına karşı olacağı gerçeği maoistleri hiç de rahatsız etmemişti. Pekin liderleri, tavırlarını gururla sergilemişler ve herşeyi göze alan bu politika karşısında hayranlıklarını gizlememişlerdi. Fakat bu sadece bir başlangıç, maoist Çin'in saldırgan eylemlerinin ilk adımıydı.

Bir politik değişimin ilki yönü vardır: «birşeyin değişmesi» ve «birşeye doğru değişme». Maoistler, Sovyetler Birliği'ne ve sosyalist topluluğun diğer ülkelerine karşı mücadelelerini yoğunlaştırarak, Sovyetler Birliği ve sosyalist topluluğun diğer ülkelerine karşı düşmanlığın ücreti olarak işbirliğine hazır olan emperyalist güçlerle ekonomik ve politik bağlarını hızlandırmaktaydılar. Dahası, bu temaslarda Pekin sosyalist tarafla kendi isteğiyle bozmuş olduğu işbirliği avantajlarına bir karşılık aramaktaydı.

Politikada dirayetli olmayan bir kişi bile, Pekin politikasının değişiminin altında yatan nedenleri kolaylıkla seçebilir. Maoistlerin, emperyalizmin değil de sosyalist ülkelerin baş düşmanları olduğunu kabul etmeleriyle sosyalist topluluğa karşı mücadelede emperyalistlerin desteğini aramaları doğaldır. Maoistler herkesle aynı zamanda kavgaya girişmeyi göze alamazlardı. Bu nedenle tercihlerini yaptılar.

Pekin politikasının tersine dönmesine ne onların «devrimci ateşleri» ne de Çin'in ulusal çıkarlarını düşünmenin sonucuydu. Maoistlerin bu tür davranışlarını açıklayan bir tek neden kalmaktadır. Önce Pekin'in politik yedek olarak gördüğü ulusal kurtuluş hareketine, daha sonra tüm dünyada, üstün bir yer kazanmak. Maoistler, iki süper -güç olan SSCB ve ABD'ye karşı mücadelede «geniş Cephe»de ; sınıf Jüzenine bakmaksızın «orta-boy» ve «küçük» ülkelerle örgütlemeye çalıştıkları cephede en yüksek lider rolünü istemektedirler. Sorun 10. ve 11. ÇKP Kongrelerinde bu şekilde formüle edilmişti.

Pekin bu amaçlarına, gelişmekte olan ülkelerin antiemperyalist duygularını sömürerek ulaşmayı mit etmektedir. Pekin, ulusal kurtuluş hareketi içinde SSCB'nin ve sosyalist topluluğun sahip olduğu büyük itibarı dikkate almalıdır. Buna karşı, gelişmekte olan ülkeleri antisovyet politika izlemeleri için tahrik etmek üzere, Çin liderleri «bir taşla iki kuş vurma»yı mümkün kılan bir yöntemi benimsemişlerdir. Sovyetler Birliği'ni «sosyal-emperyalist» iln etmişlerdir. Maoistlere göre, böylece SSCB ulusal kurtuluş harekette yabancılaştırılmış ve emperyalizme karşı olan ülkeleri böylece Pekin'in çıkarları doğrultusunda sömürülmüş olacaktır.

Maoist propaganda makinası «revizyonist klik» ve «sosyal emperyalistleri» hedef alan yüzlerce makale yayınlamaktadır. Fakat, bu, Çin liderleri tarafından yenden biçim alan ve SSCB'ne ve diğer sosyalist ülkelere karşı devrimci glerin birliğini parçalamak amacıyla mücadeleden ibaret olan Çin politikasının özünü gizleyememektedir. Bu politika gerici emperyalizmin en saldırgan kesimlerinin işine yaramaktadır.

Mao Tse - Tung'un komünist hareketin genel çizgisine ve sosyalist ülkelerin eşgüdümlü dış politikasına «solcu» bir tavırla ve «modern revizyonizm»e karşı mücadele perdesi altında saldırıya geçmesi anlamlıdır. Kampanyalarının ilk aşamasında, maoistler SBKP ve marksizm-leninizmin proleter enternasyonalizm ilkesine sıkıca bağlı olan diğer kardeş partileri topluluğun dışında bırakanlarını ummuşlardı. Bugün Pekin, Sovyetler Birliği'ni ve diğer sosyalist devletleri emperyalizm ve uluslararası gericilikle aynı safa koymakta ve hatta SSCB'ni baş düşman iln etmektedir.

Maoist liderlerin politikasındaki keskin dönüşler, tam bir ilke boşluğuyla ve yöntemlerin seçimindeki al-

dırmazlıkla kendini gösteren kavgacı küçük - burjuva eğilimine özgü özünü yansıtmaktadır. Çin politikasının kıvrım ve dönüşleri maoistlerin başlıca görevleri olan uluslararası alanda hegemonyacı, büyük güç olma emelini gerçekleştirmek için her tür politik yönetime başvuracaklarını göstermektedir.

Dünya komünist hareketinin en yüksek devrimci görevi ve en hayati çıkarları, gerçek marksist - leninistleri, maoizmin teori ve uygulamasının ideolojik yanlışlığını ve marksizm - leninizmle bağdaşmazlığını tüm dünyaya açıklamaya zorlamaktadır. Maoizmi açığa vurarak, Sovyet komünistleri sosyalist bir Çin için, Çin'de marksist - leninist bir parti için ve sıkıntılar içindeki Çin halkının gerçek çıkarları için mücadele etmektedirler.

Uluslararası komünist hareket emperyalizme karşı, gerici güçlere ve savaşa karşı savunma gücünü inançla yükseltmektedirler. Sağdan olsun, soldan olsun, hiçbir politik girişim komünistleri doğru yoldan ayırmayı başaramamıştır. Tek gerçek pusula, Marks, Engels ve Lenin'in doktrini, dünya komünist hareketinin genel gidişi ve açık bir antiemperyalist cephedir.

Komünistler, emperyalist gericiliğe ve sağ ve sol oportünistlere karşı ideolojik ve politik mücadeleyi sürdüreceklidir.

Sovyet - Çin ilişkilerinin kötüleşmesi doğal bir oluşum değildir. Sovyetler Birliği ile Çin Halk Cumhuriyeti arasında dostluk ve işbirliği için bütün veriler mevcuttur. Bu işbirliği her iki ülkenin ve tüm dünyada devrimci sürecin yararına olacaktır. Sovyet halkı, Çin halkına karşı her zaman derin saygı ve içten dostluk göstermiştir. Sovyet halkı Çin Komünist Partisi ile Çin Halk Cumhuriyetini, Çin Komünist Partisinin başındaki milliyetçilerle eş tutmamaktadır. Sovyetler Birliği'ne, S.B. Partisine ve dünya komünist hareketine yapılan ze-

hirli ve iftiracı saldırıları da Çin halkının ve komünistlerinin gerçek tavrıyla eş tutmamaktadır. Sovyet halkı, Çin dramının tarihsel bir geçiş dönemi olduğuna ve sosyalizm davasının bütün güçlüklerle rağmen Çin toprakları üzerinde zafere ulaşacağına inanmaktadır. Tarih boyunca Çin halkı büyük ve kahraman bir ulus olduğunu kanıtlamıştır. Hiç kuşkumuz yoktur ki, bu ulus zorlukları yenecek, devrimin kazançlarını elde tutacak ve Çin'i gerçek sosyalist gelişme yoluna geri getirecektir.

SORUN YAYINLARI

- 1 HELSINKİ KONFERANSI Tutanaklar ve Nihai Belge 40.—
2. DAVRANIŞLARIMIZIN KÖKENİ (2. Baskı) Dr. Serol Teber 125.—
3. BUGÜNKÜ PORTEKİZ'DE SINIFLAR SAVAŞI
Barbara Schilling 25.—
- 4 İŞÇİ SINIFI SENDİKALAR VE 15/16 HAZİRAN
T. Arınır - S. Öztürk 200.—
Olaylar/Nedenleri/Davalar/Belgeler/Anılar/Yarumlar
5. İSVEÇ İSVEÇ DEDİKLERİ Mahmut Baksı 15.—
6. DEVLET GÜVENLİK MAHKEMELERİ Mutlu Kurtuluş 40.—
7. SENDİKALAR VE SOSYALİZM (2. Baskı) Henri Krasucki 25.—
8. BİLİMSEL - TEKNOLOJİK DEVRİM VE ÜÇÜNCÜ DÜNYA
A. Shpirt 25.—
9. BUGÜNKÜ İSPANYA'DA SINIFLAR SAVAŞI 30.—
Hans Werner Franz
- 10 TÜRK - SOVYET HALKLARININ KARDEŞLİĞİ Cevdet Alsan 20.—
(Türk - Sovyet ilişkilerinin kısa bir tarihçesi)
11. İŞÇİ SINIFINI POLİTİKA DIŞI TUTAN - BURJUVA SAVUNUCU 40.—
TEORİLERİN ELEŞTİRİSİ M. Panova, Lerner, Tchapiygevine,
Belouossov
12. KÜBA KOMÜNİST PARTİSİ I. KONGRESİ ve KÜBA 60.—
CUMHURİYETİ ANAYASASI
13. SENDİKALAR VE SINIF SAVAŞIMI (2. Baskı) Henri Krasucki 25.—
14. TARİHİN MANTIĞI (Beraat etti) Victor Neznanov (2. Baskı) 25.—
16. SEÇİLMİŞ YAPITLARI Vasil Kolarov 50.—
15. LENİN VE KOMÜNİST ENTERNASYONAL 40.—
Cevdet Alsan (Beraat etti)
17. KURŞUNA DİZİLENLERDEN MEKTUPLAR 25.—
Jacques Duclos'un önsözyle
18. SOVYET ORDUSU - SOVYET SAVAŞ TARİHİ 75.—
(Progres) Bilim Kurulu
19. LENİN'İN BÜTÜN DÜNYA KADINLARINA VASIYETLERİ 25.—
Klara Zetkin (Beraat etti) (2. Baskı)
20. MARKSİST - LENİNİST PARTİNİN TEMEL EĞİTİM DERSLERİ
F. Engels Enstitüsü
Pls. Ciltli 200.—
Bez, Ciltli 300.—

21. SOSYALİZM VE HÜMANİZM S. İ. Popov	40.—
22. YEDİ KURŞUNUN ÖLDÜREMEDİĞİ DEV Nina Andonova	35.—
23. E. FROMM'UN VE YENİ FREUDÇULUGUN ELEŞTİRİSİ	40.—
24. SOVYET - ÇİN İLİŞKİLERİ	20.—
Oleg İvanov	

Basılmakta olan kitaplar:

DÜNYA SOSYALİST SİSTEMİ VE ANTİ - KOMÜNİZM

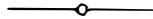
(Progres) Bilim Kurulu

SINIF KAVGASI MI, SOSYAL ANLAŞMAZLIK MI?

(Progres) Bern P. Löve

LENİNİST PARTİ ÖĞRETİSİ Cevdet Alsan

(Tarihsel Bir Yaklaşım)

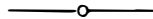

TÜRKİYE DAĞITIM: ÖNCÜ Basın - Yayın - Kitap - Dağıtım -
Pazarlama

Babıali Caddesi No: 8 CAĞALOĞLU/İST.

Telf : 26 55 13

Ödemeli isteme ve yazışma adresi: SORUN YAYINLARI P.K. 231
AKSARAY/İST.

Tcplu siparişler, kitapçılara, demokratik kuruluşlara ve net 500 lirayı aşan isteklere % 25 indirimli ve ödemeli gönderilir. Posta giderleri Yayınevimize aittir.

(Fiyatlar Eylül 1979)

İşçi Sınıfı - Sendikalar ve 15-16 HAZİRAN

**OLAYLAR / NEDENLERİ / DAVALAR
BELGELER / ANILAR / YORUMLAR**

**B. Boy 536 sayfa
200 Lira**

**Türkiye işçi sınıfının tarihi birikiminden
15/16 Haziran'a bir yaklaşım.**

**«İşçilerin, sendikacıların, öğrencilerin, politikacı ve
askerlerin özenle okuması gerekli, gerçek bir pratiğin
tüm yönlerini yansıtan bir çalışma...»**

SORUN YAYINLARI

20 Lira